लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

वडिगाड गाउँपालिका, बागलुङ

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

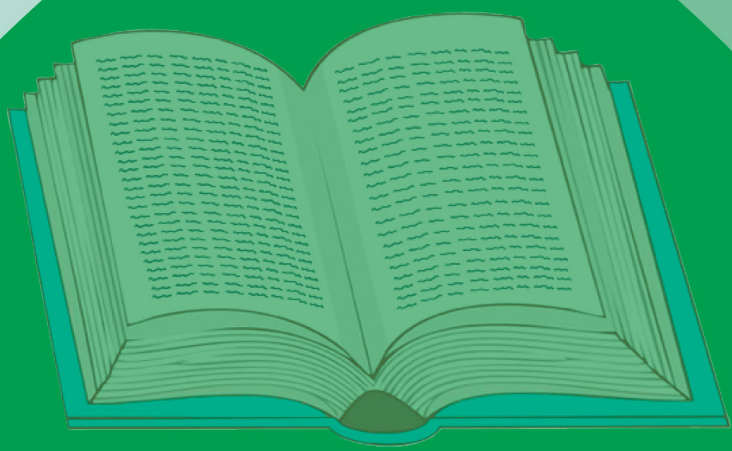

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

वडिगाड गाउँपालिका, बागलुङ

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि (VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be a Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य (MISSION)

स्वतन्त्र एवम् गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide Independent and Quality Audit Service)

मूल्य मान्यता (Core Values)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फर्स्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फर्स्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुर्‍याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)

२०८३ वैशाख **महालेखापरीक्षक**

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय, गण्डकी प्रदेश
काठमाडौं

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-३०
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/12

श्रीमान् अध्यक्षज्यू,

वडिगाड गाउँपालिका,

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, ग्वालीचौर, बागलुङ ।

विषय - लेखापरीक्षण प्रतिवेदन ।

लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा (२) बमोजिम त्यस पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी तयार गरिएको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन यसैसाथ संलग्न गरी पठाइएको व्यहोरा जानकारीका लागि अनुरोध छ।

(श्याम प्रसाद भण्डारी)
नायब महालेखापरीक्षक

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-३०
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/12

श्रीमान् अध्यक्षज्यू,

वडिगाड गाउँपालिका,

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, ग्वालीचौर, बागलुङ ।

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

१. कैफियत सहितको राय

हामीले त्यस गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौं।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक, पेस भएको २०८२ आषाढ ३२ मा समाप्त भएको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत एवं वार्षिक प्रतिवेदन, बजेटको तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरूसमावेश भएको स्थानीय तहको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन तथा प्रचलित कानुनबमोजिम सारभूत रूपमा सही र यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ।

२. कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

२.१. महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत नेपाल सार्वजनिक क्षेत्रलेखामानको ढाँचामा वित्तीय विवरण तयार गर्नुपर्नेमा यस पालिकाले तयार गरेको वित्तीय विवरणमाअन्तरसरकारी अख्तियारी, आन्तरिक आय, विविध कोष लगायतका कारोबार समावेश गरेको छैन।

२.२. गाऊँपालिकाको रु.१ अर्ब ५७ करोड १९ लाख ४६ हजारको लेखापरीक्षण गरिएकोमा रु.१ करोड ९८ लाख ८१ हजार (१.२६ प्रतिशत) बेरुजु देखिएको छ । सो सम्बन्धमा रु.३ लाख २१ हजारको प्रतिक्रियाबाट फस्यौंट भई बाँकी बेरुजुमा असुल गर्नुपर्ने रु.२५ लाख ८६ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु.१ करोड १५ लाख १५ हजार र प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रु. ५४ लाख ५९ हजार रहेको छ। गत वर्षसम्म रु.१२ करोड ६३ लाख ५६ हजार बेरुजु बाँकी रहेकोमा हालसम्मको अद्यावधिक बेरुजु रु.१२ करोड ६३ लाख ८४ हजार रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा यसैसाथ संलग्न छ ।

२.३. आम्दानी तथा खर्चको स्रेस्ता नगदमा आधारित लेखा प्रणाली अवलम्बन गरेकोले गाउँपालिकाको पेस्की बाहेक सम्पत्ति तथा दायित्व यकिन हुने कुनै जानकारी खुलाएको छैन। हाम्रो लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेका सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। वित्तीय

कार्यसम्पादन गरेका छौं। लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका लेखापरीक्षण प्रमाणहरू हाम्रो राय व्यक्त गर्ने आधारका लागि पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा कार्यालय विश्वस्त छ।

३. अन्य बेहोरा- लेखापरीक्षणबाट ऐन नियमको परिपालना, आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था, स्थानीय वित्त व्यवस्थापन,सम्पत्तिको संरक्षण, स्रोत साधनको प्राप्ति र उपयोग, शासकीय प्रवन्ध, स्रोत सुनिश्चितता र बजेट व्यवस्थापन र विकास प्रशासन र सोको कार्यान्वयन, अनुदान वितरण तथा अनुगमन, सेवा प्रवाह, स्थानीय प्रशासन, जवाफदेहिता र सुशासन लगायतका विषयमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

४. वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन र लेखा उत्तरदायी अधिकृतको जिम्मेवारी

नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानबमोजिम सही र यथार्थ हुने गरी वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा जालसाजी वा अन्य गल्तीका कारण वित्तीय प्रतिवेदन सारभूतरूपमा गलत आँकडारहित स्वरूपमा बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको छ। गाउँकार्यपालिका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत गाउँपालिकाको वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

५. वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षणउपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय प्रतिवेदन समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आकडा रहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी राय सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम लेखापरीक्षण कार्य सम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूत रूपमा गलत आकडा मानिएको छ।

(श्याम प्रसाद भण्डारी)
नायब महालेखापरीक्षक

बेरुजु वर्गीकरण

चालु वर्षको बेरुजु

<table>
<tr><th colspan="3">प्रारम्भिक बेरुजु</th><th colspan="3">प्रतिक्रियाबाट सम्परीक्षण</th><th rowspan="3">प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम</th><th colspan="3">बाँकी बेरुजु</th><th colspan="7">बेरुजु</th></tr>
<tr><th colspan="2">दफा संख्या</th><th rowspan="2">रकम</th><th colspan="2">दफा संख्या</th><th rowspan="2">रकम</th><th colspan="2">दफा संख्या</th><th rowspan="2">रकम</th><th>असुल गर्नु पर्ने</th><th colspan="5">नियमित गर्नुपर्ने</th><th>पेस्की</th></tr>
<tr><th>सैद्धान्तिक</th><th>लगती</th><th>सैद्धान्तिक</th><th>लगती</th><th>सैद्धान्तिक</th><th>लगती</th><th>असुल गर्नु पर्ने</th><th>अनियमित भएको</th><th>प्रमाण कागजात पेश नभएको</th><th>जिम्मेवारी नसारेको</th><th>सोधभर्ना नलिएको</th><th>जम्मा</th><th>पेस्की</th></tr>
<tr><td>६७</td><td>१७</td><td>१,९८,८०,८०६</td><td>०</td><td>१</td><td>३,२१,२७८</td><td>०</td><td>६७</td><td>१६</td><td>१,९५,५९,५२८</td><td>२५,८५,९५८</td><td>१,१५,१५,३३३</td><td>४६,८७,६२३</td><td>०</td><td>०</td><td>१,६९,७३,५७०</td><td>०</td></tr>
</table>

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
बाग्लुङ	१२,६३,५६,२७५		१,९५,३१,५०२	१०,६८,२४,७७३		१,९५,५९,५२८	१२६३८४३०१

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०८१/८२		बढी भुक्तानी:	३,२१,२७८
			यस वर्षको जम्मा	**३,२१,२७८**
२	२०८०/८१		हेभि ईक्युपमेण्टको प्रयोगः	१,१२,६८,६८१
३	२०८०/८१		सहजकर्ताहरुको क्षमता विकास कार्यक्रम :	५४,०००
४	२०८०/८१		रोजगार संयोजक सम्झौताः	३९,०००
५	२०८०/८१		मापदण्डभन्दा बढीको विशेष र अन्य उपस्थिति :	१,२३,६५०
६	२०८०/८१		अन्य निकाय खर्चः	२,१०,०००
७	२०७९/८०		सोझै खरिद	४५,२१,५६४

८	२०७९/८०		विल भरपाई	३,७७,५९२
९	२०७९/८०		विउ खरिद	६,५५,०००
१०	२०७९/८०		नाफामुलक संस्थालाई अनुदान	८,९४,२३८
११	२०७९/८०		क्षेत्राधिकार बाहिर अनुदान	१३,८७,७७७
गत विगतको जम्मा				**१,९५,३१,५०२**
कुल जम्मा				**१९८५२७८०**

वडिगाड गाउँपालिका, बागलुङ

(८०४४५५०५३००)

वडिगाड गाउँपालिका , बाग्लुङ

परिचय

१ **परिचयः**

(क) कार्यालय परिचय :- स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारीणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको संचालन गर्ने उद्देश्यले यस गाउँपालिकाको स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले संचालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह-अस्तित्व र समन्वयलाई प्रर्वद्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नुपालिकाको उद्देश्य रहेको छ । यस गाउँपालिका अन्तर्गत १० वडा, ५४ सभा सदस्य, १७८.६८ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल तथा २८८३९ जना जनसंख्या रहेको छ ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य :- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि :- यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, वित्तीय व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८२/०८/१८ देखि २०८२/०८/२१ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- कार्यालयको आय-व्ययतर्फ रु.१ अर्ब ५७ करोड १९ लाख ४६ हजारको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सोको विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणमा परीक्षण गरिएका मुख्य विषयहरु :- लेखापरीक्षण योजना अनुसार परीक्षण गरिएका विषयहरु अनुसूची – २ मा

संलग्न छ ।

(ज) लेखापरीक्षणको क्रममा असुली :- लेखापरीक्षणको क्रममा निम्नानुसारको रु.१०१९४७९/- असुल भइ दाखिला प्रमाण पेश भएको छ ।

सि.नं.	बिवरण	रकम रु.
१	विद्यालयमा बढि निकासा भएको रकम संचित कोषमा दाखिला	३२७३४५
२	घटी कट्टी भएको पारिश्रमिक कर असुल भई दाखिला	१९५३६
३	बढी ग्रेड भुक्तानी भएको रकम असुल भई दाखिला	१०१९२
४	निर्माण व्यवसायीलाई बढि भुक्तानी भएको रकम असुल भई दाखिला	६६२४०६
	जम्मा	१०१९४७९

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ आर्थिक कारोबारको एकिकृत वित्तीय विवरण

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा ४ बमोजिम स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका कार्यालयलाई नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त भएको अनुदान, राजस्व बाँडफाँट अन्तर्गत प्राप्त रकम, आन्तरिक आय, ऋण तथा अनुदान र व्ययको विवरण देखिने गरी महालेखापरीक्षकले तोकेको ढाँचामा एकीकृत विवरण तयार गरी सम्बन्धित प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय र कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले तयार गरेको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को आर्थिक कारोबारको एकीकृत वित्तीय विवरण तपशिल बमोजिम रहेको छ ।

आय		सि. नं.	व्यय	
विवरण	रकम		विवरण	रकम
गत वर्षको जिम्मेवारी	२२७२०३०१.१२	१	चालु खर्च	४९१३६७५६०.३५
क. बैंक मौज्दात	२२७२०३०१.१२	२	पूँजीगत	१३४४७६३१५.५०
यस वर्षको धरौटी आम्दानी	२७८७३५५.००	३	धरौटी फिर्ता	५६७३७९७.८१
आन्तरिक राजस्व	१०५५७७२४.२४	४	कार्यालयसंचालन कोष तर्फ	५१८०८६४.००
राजस्व बाँडफाँट बाट प्राप्त रकम	१११९३८०७३.७५		क.बिबिध खर्च खाता	४४४०५४४.००
क.राजस्व बाँडफाँट संघीय सरकार	१०२१४१९६९.२०		ख.प्रकोप ब्यवस्थापन कोष	७४०३२०.००
ख.राजस्व बाँडफाँड प्रदेश सरकार	८२३७३६१.५५	५	अन्तर सरकारी अख्तियारी	१४७४६८२०९.६०
ग.राजस्व बाँडफाँड स्थानीय सरकार	७५८७४३.००		क.सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	१४४०३२५८९.६०
संघीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान	४८९५९५८२७.९१		ख.स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम (पूर्वाधार निर्माण)	२६४६३७२.००
क. समानीकरण अनुदान	९८७३३७६०.००		ग.स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	७८९२४८.००
ख. शसर्त अनुदान	३४३१५६०९९.४१	६	मौज्दात	२६३३३००९.०९
ग. समपुरक अनुदान	२१२४५१६४.५०		संचित कोष	१५०६९८२६.१८
घ. विशेष अनुदान	२६४६०८०४.००		धरौटी	७४०१३४७.३०
प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान	२१२९८७३७.००		बिबिध खर्च खाता	२१८८३४३.६१
क. समानीकरण अनुदान	१४२३८०००.००		प्रकोप ब्यवस्थापन कोष	१६७३४९२.००
ख. शसर्त अनुदान	१२७२०००.००			
ग. समपुरक अनुदान	४११९७७८.००			
घ. विशेष अनुदान	१६६८९५९.००			
विभिन्न कोष तर्फको आय	४९३३५२७.७३			
विविध खर्च खाता	४११६४१६.७३			
प्रकोप व्यवस्थापन कोष	८१७१११.००			
अन्तरसरकारी अख्तियारी	१४७४६८२०९.६०			
क.सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	१४४०३२५८९.६०			
ख. स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम (पूर्वाधार निर्माण)	२६४६३७२.००			
ग. स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	७८९२४८.००			
जम्मा	८१०४९९७५६.३५			८१०४९९७५६.३५

स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (SUTRA) बाट तयार भएको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं. २७०) यस दफासँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न गरिएको छ ।

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा २ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

३ **वित्तीय विवरणः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को नियम ७२(२) मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भएको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा यस पालिकाले २०७६/०२/१९ मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको NEPSAS based ढाँचामा लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ । पालिकाले उपलब्ध गराएको वित्तीय विवरण सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु देहाय अनुसार रहेका छन्:

• लेखापरीक्षणका क्रममा पेश्की खाता अद्यावधिक रहेको छैन ।

• प्राप्त वितीय विवरणको म.ले.प.फारम नम्बर २७० टिप्पणी ६.२ मा देखाएको बैंक तथा नगद बाँकी रु.१५०६९८२६.१८ मध्ये सञ्चित कोष खातामा रु.१५०६९८२६.१८ मौज्दात रहेको छ ।

• स्थानीय कोषको सञ्चालन, व्यवस्थापन र प्रतिवेदन प्रणालीमा एकरुपता र शुद्धता कायम गर्न महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले उपलब्ध गराएको स्थानीय संचित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) को प्रयोग गरेको भएतापनि सवै कारोवार सुत्रमा समावेश नभएकोले आम्दानी तथा खर्च भिडान भएको पाईएन ।

४ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ बमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले त्यस्तो प्रणाली तयार गरी लागू गरेको जनाएको छ । पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण ब्यबस्था सम्बन्धमा देखिएका केही व्यहोराहरु देहायबमोजिम रहेका छन्: :

बजेट व्यवस्थापन तर्फः

- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ अनुसार आफ्नो क्षेत्र भित्रको आधारभुत तथ्याङ्क संकलन, अभिलेखाङ्कन र व्यवस्थापन नगरेको,स्थानीय तहले एक आर्थिक वर्ष भित्र भएको आर्थिक कारोवारको आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को अनुसुची ११ बमोजिमको ढाँचामा आर्थिक कारोबारको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको पाईएन ।
- अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ बमोजिम मध्यकालिन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्नेमा पालिकाले सो बमोजिमको मध्यमकालिन खर्चको संरचना तयार गरेको छैन ।
- दीगो विकास लक्ष्य पुरा गर्न वातावरण संरक्षण लगायत आन्तरिकिकरणको लागि एकीकृत दीर्घकालिन योजना तयार गरेको छैन ।
- स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरु जस्तैः बैठक, तालिम, गोष्ठी, अभिमुखिकरण आदीलाई व्यवस्थापन गर्न कार्य सञ्चालन निर्देशिका स्वीकृति गरी सोको कार्यान्वयन गरेको छैन ।
- स्थानीय तहबाट यस वर्ष सञ्चालन कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्यवयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगती तयार गरेको छैन ।

भ्रमण खर्च व्यवस्थापन तर्फः

- भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ अनुसार कार्यालयले भ्रमण काजमा खटाउँदा भ्रमण अभिलेख राख्ने गरेको छैन ।
- नियमावलीमा उल्लेख भएबमोजिम भ्रमण पश्चात् सबै खालका भ्रमणको प्रतिवेदन लिने गरेको छैन ।

खरिद व्यवस्थापन तर्फः

- सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गरेको विवरण पेश गरेको छैन ।
- स्थानीय तहले निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएकोमा निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामानको गुणस्तर परीक्षण गरेको छैन ।
- स्थानीय तहले विगतमा परामर्शदाताबाट विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरेकोमा सोको कार्यान्वयन र अभिलेख राख्ने गरेको पाईएन ।

शिक्षातर्फः

- स्थानीय तहले स्थानीय तह भित्रका विद्यालय अनुगमन गर्न अनुगमन मापदण्ड तयार गरेको तथा अनुगमन गरेको प्रतिवेदन पेश गरेको छैन ।
- शिक्षा नियमावली, २०५९ को परिच्छेद ३ नियम १६ (झ) मा शिक्षा सेवा आयोगबाट नियुक्ति वा बढुबाको लागी सिफारिस भई आएका शिक्षकलाई नियुक्त गर्ने, सामुदायिक तथा सरकारी विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकको नोकरी तथा अन्य विवरण अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नुपर्नेमा नियमावलीको व्यवस्था अनुसारका उक्त अभिलेखहरु अद्यावधिक गरी राख्ने गरेको छैन ।

विविधतर्फः

- मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ६क अनुसार ठेक्का सम्झौता र कर भुक्तानीको जानाकारी सम्वन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई समयमै नदिई आर्थिक वर्षको अन्तमा मात्र दिइएको तथा इ.टी.डि.एस. गरेको छैन ।
- कार्यालयले उद्देश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सम्भावित जोखिमहरु पहिचान गरि निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख राखेको छैन ।
- पुर्वाधार निर्माण योजनाहरुमा प्रयोग भएको सामाग्रीको प्रयोगशाला परीक्षणको प्रावधान रहेतापनि कतिपय योजनाहरुमा परीक्षणको भुक्तानी नहुने र प्रतिवेदन पेश नहुने गरेकोले प्रयोग हुने सामाग्रीको गुणस्तर कायम भएको सम्बन्धमा कार्यालय आश्वस्त हुनु पर्दछ ।
- कार्यालयको आधिकारिक वेबसाईटमा कतिपय सूचना, जानकारी, तथ्याङ्क तथा फोटोहरु पुरानै रहेको र अद्यावधिक गरि राखेको छैन ।
- कार्यालयले कार्यक्रम संचालन गर्दा सम्बन्धित कार्यक्रमको बजेटबाट खाना खाजा लगायत विविध खर्च गर्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।
- कुनै रकम भुक्तानी दिँदा रित पुगे वा नपुगेको जाँच गरी रसिद विल भर्पाइहरुमा सिलसिलेवार नम्वर राखि कार्यालय प्रमुखले तोकेको कर्मचारीले भुक्तानी भएको जनाउने छाप समेत लगाई दस्तखत गरी प्रमाणित गर्ने गरेको छैन ।
- खरिद गरेका अधिकांश सामाग्रीहरुको ब्राण्ड, मोडल, स्पेसिफिकेशन खुलाउने गरेको छैन ।
- मन्त्रालयको मिति २०७३/१२/२५ को आर्थिक कारोबार तथा खाता सञ्चालन सम्बन्धमा थप स्पष्ट पारिएको परिपत्रको दफा १७ बमोजिम यस स्थानीय तह तथा स्थानीय तहमा समाहित भएका साविक गाउँविकास समितिको नाममा रहेको पेश्की तथा बेरुजु अभिलेख समायोजन भएको स्थानीय तहमा कायमगरी नियमानुसार पेश्की फर्स्योट तथा बेरुजु सम्परीक्षण कार्य गर्नुपर्नेमा सो अनुसार गर्ने गरेको पाईएन।

- पालिकाबाट बजेट खर्च भएर पालिकाकै नाममा बिल बिजक जारी भै खरिद भएका तर वडा कार्यालय, अन्य निकाय र लाभग्राहीलाई हस्तान्तरण हुने जिन्सी सामाग्रीहरुमध्ये कतिपय सामाग्रीहरु पालिकाको जिन्सी खातामा दाखिला गर्ने गरेको छैन ।
- पुर्वाधार निर्माणका अधिकांश कार्यको लागत अनुमान, नापी किताव, नापी बिल, तथा कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनमा त्यस्तो विवरण तथा प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा स्वीकृत गर्ने कर्मचारी तथा पदाधिकारीको नाम र पद खुलाउने गरेको छैन।
- मूल्य अभिबृद्धि कर लाग्ने जिन्सी सामाग्री खरिद गरेकोमा अधिकांशको मूल्य अभिबृद्धि कर बाहेकको मूल्यमा जिन्सी प्रविष्टि गर्दा जिन्सी सामाग्रीको वास्तविक खरिद मूल्य नदेखिने गरेको छ ।

अत: आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई तोकिए बमोजिम प्रभावकारी र विश्वशनीय बनाइ सेवा प्रवाह सुदृढ बनाउने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

५ **सम्पत्ति हस्तान्तरण:**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९७, ९८ र १०४ अनुसार विषयगत कार्यालयको चल-अचल सम्पत्ति, दायित्व तथा अभिलेख उक्त कार्यालयहरु समाहित भएका पालिकामा स्वतः हस्तान्तरण हुने व्यवस्था छ । यसरी हस्तान्तरण हुने सम्पूर्ण सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत खाता २०७५ असार मसान्त भित्र स्थानीय तहले तयार गरी प्रतिबेदन तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा यस पालिकाले सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत तयार नगरेको, कम्प्युटर, ल्यापटप, प्रिन्टर र अन्य फर्निचर जस्ता मूल्यवान समानहरु जिम्मेवारी सारेको पाईएन । यसरी जिन्सी मालसामानको आम्दानी नजनाउँदा जिन्सी मालसामानहरु हराउने र हिनामिना हुन सक्ने हुँदा खरिद गरिएका मालसामानहरुको प्रकृति अनुसार सम्बन्धित जिन्सी खातामा आम्दानी जनाई जिन्सी खाता अद्याबधिक गर्नुपर्दछ ।

६ **सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गा संरक्षण उपयोग तथा हक हस्तान्तरण:**

स्थानीय सरकार सञ्चाल ऐन, २०७४ को दफा ९७ मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सरकारी सामुदायिक तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको रेखदेख, मर्मत सम्भार र संरक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार एवं संरक्षण गरेको/अभिलेख राखेको पाइएन । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सम्पत्तिको रेखदेख मर्मत सम्भार एवं संरक्षण गर्नुपर्दछ ।

७ **सेवा प्रवाहः**

सेवाप्रवाहको स्थितिः पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा निम्न विषयमा १७२२ जनालाई देहाय बमोजिम पञ्जिकरण सेवा प्रदान गरेको छ।

विवरण	सेवा संख्या
जन्मदर्ता	८८६
मृत्युदर्ता	३०९
बसाईसराईदर्ता	११९
विवाहदर्ता	३५८
सम्बन्धविच्छेद दर्ता	५०
जम्मा	**१७२२**

उपरोक्तानुसार पालिकाको वार्षिक सेवा प्रवाह अवस्था विश्लेषण गर्दा वार्षिक के कति सेवाग्राहीले सेवा प्राप्तिको लागि निवेदन दिएका थिए र के कतिले प्राप्त गर्न सकेनन् भन्ने सम्बन्धमा पालिकाले व्यवस्थित रेकर्ड नराखेकोले सेवा प्राप्त हुन नसक्नुको कारणको एकिन गर्न सकिएन । पालिकाले गुनासो सुनुवाई प्रभावकारी बनाई सेवाग्राही सन्तुष्टी सर्वेक्षण गरेर सेवा प्रवाहको अवस्थाको मुल्याङ्कन गर्न सके थप प्रभावकारी हुने देखिन्छ ।

८ **वित्तीय बिवरणमा समावेश नभएको कारोवार:**

स्थानीय सरकार सञ्चचालन ऐन, २०७४ को दफा ९६ मा प्रत्येक गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको आफ्नो एउटा स्थानीय सञ्चित कोष रहने र संघ तथा प्रदेशबाट प्राप्त रकम र स्थानीय तहको आफ्नो आम्दानी उक्त सञ्चित कोषमामा समावेश गर्नुपर्ने ब्यबस्था छ । नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको मिति २०७६/०१/१६ को निर्णय अनुसार स्वीकृत भै प्रत्येक स्थानीय तहले स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) मार्फत नैं आर्थिक कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्ने ब्यबस्था गरे अनुसार यस पालिकाको आर्थिक कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ । यस पालिकामा माथी उल्लेख भए अनुसारका ३ शिर्षकहरुमा यो वर्ष संघीय सरकारबाट रु.१५०२४४२००/- बजेट प्राप्त भै रु.१४७४६८२०९/- खर्च भएकोमा सो कारोबार सूत्र प्रमाणलीमा समावेश हुने ब्यबस्था नभएका कारण संघीय सरकारी कार्यालयलहरुले आर्थिक कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्ने सरकारी लेखा प्रणाली (सिग्यास) मा नैं लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्ने गरेको छ ।

सि.नं.	खर्च शीर्षक	बजेट	निकासा खर्च
१	सामाजिक सुरक्षा तथासंरक्षण	१४५१३९२००	१४४०३२५९०
२	स्वास्थ्य क्षेत्रसुधार कार्यक्रम पुर्वाधार निर्माण	३८८६०००	२६४६३७२
३	स्वास्थ्य क्षेत्रसुधार कार्यक्रम कार्यक्रम खर्च	१२१९०००	७८९२४८
	जम्मा	**१५०२४४२००**	**१४७४६८२१०**

यसरी एउटै स्थानीय तहले संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने बजेटको सिग्यास प्रणाली र अन्य कारोबारको सुत्र प्रणाली मार्फत लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्दा सबै कारोबाको एकिकृत वित्तीय प्रतिबेदन तयार नहुने र म्यान्युअल रुपमा छुट्टै एकिकृत वित्तीय विवरण तयार गर्नुपर्ने अबस्था छ । अत: स्थानीय तहले संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहको सबै आर्थिक कारोबारलाई एउटै प्रणालीमा समवबेश गरी एकिकृत बित्तीय विवरण तयार हुने ब्यबस्था गर्नुपर्दछ ।

९ **बजेट तथा कार्यक्रमः**

९.१ **बजेट पेश, पारित र अख्तियारीः** स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजश्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस स्थानीय तहमा उपाध्यक्ष श्री भिमसेन वनले मिति २०८१/०३/१० गते रु.73 करोड ४ लाख ३४ हजारको हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा मिति २०८१/०३/१० मा पारित भएको छ । यसैगरी स्थानीय तहका प्रमुखले २०८१/०३/११ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ ।

९.२ **बजेट विनियोजनः** आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को पालिकाको कुल बजेट मध्ये चालु र पूँजीगत बजेट देहाय बमोजिम विनियोजन गरेको छ:

(रु.हजारमा)

कुल बजेट	चालु बजेट रु.	प्रतिशत	पूँजीगत बजेट रु.	प्रतिशत
७३०४३४	५५६४९३	७६.१८	१७३९४१	२३.८१

उक्त विवरण अनुसार पालिकाको यस आर्थिक वर्षमा कुल रु.७३ करोड ४ लाख ३४ हजार बजेट विनियोजन भएकोमा चालु तर्फ रु.५५ करोड ६४ लाख ९३ हजार अर्थात ७६.१८ प्रतिशत र पूँजीगत तर्फ रु.१७ करोड ३९ लाख ४१ हजार अर्थात २३.८१ प्रतिशत विनियोजन भएको छ । पालिकाले विकास निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखेर कुल बजेटमध्ये चालु प्रकृति भन्दा पुँजीगत प्रकृतिको हिस्सामा बृद्धि गर्नुपर्दछ ।

९.३ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने ब्यवस्था अनुसार आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपुरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको ब्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

९.४ **त्रैमासिक पूँजीगत खर्चः** आर्थिक कार्यविधि तथा बित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ मा बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने प्रत्येक कार्यालयले अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा त्रैमासिक प्रगति विवरण पेश गर्नुपर्ने र नियम ३६ मा केन्द्रीय निकायले त्यसको भौतिक र बित्तीय पक्षको कार्यालयगत र केन्द्रीय निकायगत समिक्षा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यसरी समिक्षा गर्दा प्रगति कम भएको देखिएमा सोको कारण पहिचान गरी सुधारको लागि चाल्नुपर्ने कदम समेत उल्लेख गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार त्रैमासिक पुँजीगत खर्चको स्थिति बिश्लेषण गर्दा चौथो त्रैमासिकमा ६४.९० प्रतिशत र आषाढमा मात्र ३४.५४ प्रतिशत खर्च गरेको देखिन्छ । अन्तिम त्रैमासिक तथा वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुरुप चौथो त्रैमासिक र आषाढमा बढी खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गरेर प्रत्येक त्रैमासिकमा समान ढंगले खर्च गर्न पहल गर्नुपर्दछ ।

सि.नं.	पूँजीगत खर्च शीर्षक	कुल खर्च	त्रैमासिक खर्च (रु.हजारमा)				आषाढ महिनाको मात्र खर्च
			प्रथमत्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेश्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	
१	पालिका पूँजीगत	१०६४५७	८०६४	९५०२	२८६६९	६०२२२	२९७०९
२	संघीय ससर्त	२२२३०	०	०	०	२२२३०	१३४१२
३	प्रदेश ससर्त पूँजीगत	५७८९	०	०	९६१	४८२८	३३२१
	कूल खर्च	**१३४४७६**	**८०६४**	**९५०२**	**२९६३०**	**८७२८०**	**४६४४२**
	खर्च प्रतिशत		**६.००**	**७.०७**	**२२.०३**	**६४.९०**	**३४.५४**

९.५ **क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थितीः** स्थानीय तहहरुले एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका क्षेत्रगत रुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । यस पालिकाको २०८१/०८२ को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिन्छः

क्र.सं.	क्षेत्र	बजेट (रु.हजारमा)	खर्च (रु.हजारमा)	खर्चप्रतिशत
१	आर्थिक विकास	२१७१२	१६१३८	२.३
२	सामाजिक विकास	३९७०१८	३६५१२९	५२.१३
३	पूर्वाधार विकास	१०१५६८	७६८११	१०.९७
४	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	१४७०१	१२९३३	१.८५
५	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक	१६५४३५	१३३५८७	१९.०७
	जम्मा	**७००४३४**	**६०४५९८**	

उपर्युक्त विवरण अनुसार सभाले विनियोजन गरेको बजेटमध्ये सामाजिक विकासमा सबैभन्दा बढी ५२.१३ प्रतिशत र सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्रमा सबै भन्दा घटी १.८५ प्रतिशत खर्च भएकोले न्यून खर्च र बढी खर्च क्षेत्रबिच ५०.२८ प्रतिशतको फरक देखिन्छ । अत: पालिकाले प्रत्येक क्षेत्रमा समानुपातिक ढंगले खर्च गर्न पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

९.६ **बजेट तथा पूँजीगत खर्च:** गाउँपालिकाको यस आर्थिक वर्षको बजेट र पूँजीगत खर्चको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ ।

क्र.सं.	आर्थिक वर्ष	बजेट	पूँजीगत खर्च	बजेटको तुलनामा पूँजीगत खर्चको प्रतिशत
१	२०८१/०८२	७३०४३४०००	१३४४७६३१५	१८.४१

पालिकाको यस वर्ष बजेट रु.७३०४३४०००/- विनियोजन गरेकोमा पूँजिगत तर्फ रु.१३४४७६३१५/- खर्च गरेको छ जुन कुल बजेटको १८.४१ प्रतिशत मात्र हुन आउँछ । पालिकाले विकास निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखेर कुल बजेट मध्ये चालु प्रकृतिको खर्चमा भन्दा पुँजीगत प्रकृतिको खर्चको हिस्सामा बृद्धि गर्नुपर्दछ ।

९.७ **बजेट तथा चालु खर्च:** गाउँपालिकाको यस आर्थिक वर्षको बजेट र चालु खर्चको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ:

क्र.सं.	आर्थिक वर्ष	बजेट	चालु खर्च	बजेटको तुलनामा चालु खर्चको प्रतिशत
१	२०८१/०८२	७३०४३४०००	४९१३६७५६०	६७.२७

पालिकाले यस पालिकाको यो वर्ष बजेट रु.७३०४३४०००/- विनियोजन गरेकोमा चालु तर्फ रु.४९१३६७५६०/- खर्च गरेको छ । जुन कुल बजेटको तुलनामा ६७.२७ प्रतिशत हुन आउँछ । पालिकाले विकास निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखेर कुल बजेटमध्ये पुँजीगत खर्चको हिस्सामा बृद्धि गरी अनिबार्य प्रकृतिका बाहेक अन्य चालु खर्चहरुमा न्यूनीकरण गर्नुपर्दछ ।

१० सहकारी तर्फः

१०.१ **सहकारी संस्थाको विवरण:** यस पालिका अन्तर्गतका सहकारी संस्थाको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

पालिकामा दर्ता भएका सहकारी संस्थाको संख्या	अनुगमन गरेका सहकारी संस्थाको संख्या	अनुगमनबाट देखिएका प्रमुख व्यहोराहरु
२२	६	सहकारी संस्थाहरु कृण तथा वचतमा मात्रै केन्द्रित हुने गरेको तर उत्पादनमुखी र तुलनात्मक लाभका क्षेत्रमा परिचालन हुनुपर्ने देखीएको ।

यस पालिकामा २२ सहकारी संस्था रहेको विवरण पालिकाले उपलब्ध गराएको भएता पनि कति संस्था पालिकामा दर्ता भएका छन् सो विवरण उपलब्ध भएन । पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार यस वर्ष ६ वटा सहरकारी संस्थाको अनुगमन गरेको देखिएको छ । पालिकामा संस्थागत रुपमा सहकारी शाखाको व्यवस्था भएतापनि ऐनमा तोकिए बमोजिम सहकारी संस्थाहरुको नियमित सघन

अनुगमन गरेको छैन । पालिकाले सहकारी सदस्यहरुको हित र बचत रकमको सुरक्षा हुनेगरी कानूनी व्यवस्था अनुरुप त्यस्ता संस्थाहरुको नियमित र सघन अनुगमन गरी ऐनको व्यवस्था अनुसार कानूनी दायरामा ल्याउनुपर्दछ।

१०.२ **सहकारी नियमन:** सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार सहकारी संस्थाले कारोबारको चौमासिक र वार्षिक प्रतिवेदन तथा लेखापरीक्षण प्रतिवेदन बुझाउनु पर्ने व्यवस्था छ भने सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४) मा सहकारी संस्थाले आफ्नो संस्थागत तथा व्यवसायिक कारोबारको विवरण व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा प्रविष्ट गर्नुपर्ने तथा सहकारी संस्थाहरुको सुपरीवेक्षण निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिना ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) मा दाखिला गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरणअनुसार पालिका भित्र २२ वटा सहकारी संस्था रहेका छन् । पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरुले एकिकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) मा सबै विवरण अद्यावधिक गर्न बाँकि देखियो। त्यसैगरी पालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन। जसले गर्दा सहकारीको सञ्चालन अवस्था बारे अध्ययन गर्न सकिएन। तसर्थ ऐन नियमावली र निर्देशिका अनुसार प्रणालीमा विवरण दाखिला गर्न लगाई सोको प्रभावकारी अनुगमन गर्नु पर्दछ ।

११ योजना तर्जुमा र कार्यान्वायन तर्फः

११.१ **ठेक्का व्यवस्था :** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ९ मा खुला रुपमा वोलपत्र आह्वान गरी खरिद गर्ने सम्वन्धी व्यवस्था छ । पालिकाले वोलपत्र मार्फत प्रतिस्पर्धी आपूर्तिकर्ता छनौट गरी वार्षिक कार्यक्रम अनुसारका सडक निर्माणका योजना कार्यान्वयन गर्दै आएको छ । यस्ता योजना लागत अनुमान भन्दा १३.२५ देखि ३९.९६ प्रतिशत सम्म घटीमा गर्ने गरी कबोल भए अनुसार कार्यान्वयन गराएको पाइयो । स्विकृत नर्म्सका आधारमा तयार भएको लागत अनुमान भन्दा धेरै घटीमा सोही गुणस्तरको कार्य गर्न कबोल गरी अधिकांश योजना निर्माण सम्पन्न गरी भुक्तानी फरफारक गरेको पाइयो । यस्ता योजनाहरुको न्यून लागतमा तोकिएको गुणस्तरको कार्य भएको नभएको सम्वन्धमा नर्म्समा नै अधिक मूल्याङ्कन भएको हो वा गुणस्तरमा सम्झौता गरी भुक्तानी फरफारक भएको हो सो सम्वन्धमा पालिकाले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ । साथै निर्धारित गुणस्तरमा कार्य भएको प्रमाणित गरी भुक्तानी गरेका कार्य निर्धारित अवधिसम्म टिकाउ भए नभएको एकिन गर्न संयन्त्र तयार गरी न्यून मूल्यमानै गुणस्तरीय कार्य हुने भएमा नर्म्स समेत सम्वन्धित निकायले पुनरावलोकन गर्नुपर्ने देखिन्छ । लागत अनुमानको तुलनामा उल्लेख्य प्रतिशत घटीमा योजना सञ्चालन गर्ने गरी कबोल तथा सम्झौता भएका केही योजनाको विवरण देहायमा उल्लेख छ ।

क्र.सं.	योजनाको विवरण	ठेक्का नं.	बोलपत्रदाता	लागत अनुमान	सम्झौता रकम	घटी प्रतिशत
१.	वडा कार्यालयको भवन निर्माण वडा न ६	BRM/NCB/W/01/2081-82	जयदुर्गा निर्माण सेवा वडिगाड वागलुङ	९९६०४९३	६३६०८८३	३६
२.	बनस्पति मा.वि. भवन निर्माण	BRM/NCB/W/03/2081-82	सर्वश्रेष्ठ विल्डर्स बुटवल	२९९९८५८३	२६०२३३०८	१३
३.	भानु मा.वि. भवन निर्माण	BRM/NCB/W/05/2081-82	अमित ईन्फ्रा विल्डर्स प्रा.लि.	२९९९८१८४	२०३१२६४५	३२
४.	खर्वाङ-दगा-सिसाखानी बाटो स्तरउन्नती	BRM/NCB/W/04/2081-82	लेवल अप कन्स्ट्रक्सन प्रा.लि.	१६००५६१७	९६०९६८९	४०
५.	सडक वोर्ड नेपाल	BRM/NCB/W/06/2081-82	हिमाल सागर समुन्द्र वर्दश प्रा.लि.	२६९०५१९	१७८४००४	३४

११.२

आयोजना हस्तान्तरण: सार्बजनिक खरिद नियमाबली, २०६४ को नियम ९७ (१२) बमोजिम निर्माण कार्य सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक निकायले सोको रेखदेख, मर्मत सम्भार गर्ने जिम्मेवारी समेत तोकी आयोजनाको स्वामित्व उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायलाई नै हस्तान्तरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यो बर्ष उपभोक्ता समितिबाट रु.५०३८५७८७/- खर्च गरी १८५ वटा आयोजनाहरु सम्पन्न गरेकोमा नियमाबलीको व्यबस्था बमोजिम हस्तान्तरण गरेको देखिएन । जसबाट सम्पन्न आयोजनाको मर्मत, रेखदेख तथा उचित संरक्षण हुन नसकी लगानी खेर जानसक्ने देखिन्छ । अत: सम्पन्न आयोजनाहरु लाभग्राही समुदायलाई समयमै हस्तान्तरण गरी उचित रेखदेख तथा मर्मत सम्भार हुने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

११.३ **योजना छनौट र कार्यान्वयनः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले योजना बनाउँदा सहभागितमूलक, उत्पादनमूलक र प्रतिफल प्राप्त हुने योजना छनौट गरी प्राथमिकिकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । साथै योजना बनाउँदा मध्यम तथा दीर्घकालीन प्रकृतिका आयोजनाहरूको सूची समेत तयार गरी कार्यान्वियनमा ल्याउनु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले योजना छनौट गर्दा ऐनमा भएको व्यवस्था अनुरुप दीर्घकालीन प्रकृतिका ठूला योजनाहरु छनौट नगरी साना-साना र टुक्रे योजनामा ठूलो मात्रामा बजेट छुट्याएको अवस्था छ । साना तथा टुक्रे योजनामा वजेट विनियोजन गर्दा दिर्घकालीन उपलव्धी नहुने कारण यस्ता कार्यमा नियन्त्रण गरी ठूला योजना छनौटलाई प्राथमिकतामा राखिनुपर्दछ । यस वर्ष भएका कामका योजनाहरू देहायअनुसार रहेका छन्:

क्र.सं.	विवरण	योजना संख्या	रकम (रु . हजारमा)
१	रु.१ लाख भन्दा कमका योजना	११	६७५
२	रू.१ लाख देखि रू.३ लाख सम्मका योजना	११३	१६८८४
३	रू.३ लाख देखि माथि रू.५ लाख सम्मका योजना	४४	१५८००
४	रु.५ लाख भन्दा माथिको योजना	६०	२८४९९
	जम्मा	२२८	६१८५८

साना तथा टुक्रे योजनामा बजेट विनियोजन गर्दा अपेक्षित उपलब्धी प्राप्त गर्न कठिनाई हुने कारण यस्तो कार्यमा नियन्त्रण गरी ठूला र प्राथमिकता प्राप्त योजना सञ्चालन गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

११.४ **निर्माण कार्य व्यवस्थापन** : पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा ठेक्का र उपभोक्ता समिति मार्फत सम्पन्न गरेका योजनाहरुको विवरण देहाए बमोजिम रहेको छः

योजना संख्या	ठेक्का मार्फत		उपभोक्ता समिति मार्फत	
	संख्या	रकम	संख्या	रकम
१९०	५	६४०९०५२८	१८५	५०३८५७८७

यस आर्थिक वर्षमा पालिकाले सञ्चालन गरेका कुल १९० योजनाहरुमध्ये ठेक्का मार्फत ५ वटा योजनामा रु.६४०९०५२८/- खर्च गरेको छ भने उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालित १८५ योजनामा रु.५०३८५७८७/- खर्च गरेको छ । अर्थात १९० योजनामा भएको खर्च मध्ये ५५.९८ प्रतिशत ठेक्का प्रक्रिया र ४४.०१ प्रतिशत रकम उपभोक्ता समिति मार्फत् खर्च गरेको देखिन्छ । पालिकाले निर्माण कार्य गर्दा प्रतिस्पर्धात्मक प्रणाली, निर्माण कार्यको गुणस्तर र दिगोपना, उपभोक्ता समितिको क्षमता, निर्माण कार्यको प्रकृति लगायतका विषयहरुलाई समेत ध्यान दिंदै निर्माण कार्य सञ्चालन एवं व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।

११.५ **ठेक्का बन्दोवस्तः** पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार कार्यालयबाट भएको खरिद व्यवस्थापन सम्बन्धि संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार रहेको छ:

कार्यक्रम/ शीर्षक	खरिद सम्झौता								यस बर्ष सम्पन्न	
	कुल जम्मा		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेस्रो चौमासिक			
	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम
बोलपत्रबाट	५	६४०९०५२८			५	६४०९०५२८			५	५८३२५०५८

उल्लेखित विवरण अनुसार यो वर्ष कार्यालयले विभिन्न कार्यको लागी रू. ६४०९०५२८/- को ५ ठेक्का वन्दोवस्त गरेकोमा सबै ठेक्का दोश्रो चौमासिकमा व्यवस्थापन भएको देखिन्छ । यो वर्ष भएको ठेक्का व्यवस्थापन मध्ये वर्षान्तमा रू. ५८३२५0५८/- बराबरको ५ वटा ठेक्का सम्पन्न भएको विवरण प्राप्त भएको छ ।

१२ **परामर्स सेवा खरिद:**

सम्भाव्यता अध्ययन/डि.पि.आर कार्यन्वयनको अवस्था: सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा २९ (क) मा सम्बन्धित सार्वजनिक निकायमा उपलब्ध जनशक्तिबाट कुनै काम हुन नसक्ने भएमा व्यक्ति, फर्म, संस्था वा कम्पनीबाट परामर्श सेवा खरिद गर्न सक्ने व्यवस्था छ । यसरी परामर्श सेवा खरिद गर्दा विभागीय जनशक्तिले कार्य गर्न संभव नहुने विषयमा मात्र परामर्श सेवा लिनुपर्नेमा कार्यालयले सम्भाव्यता अध्ययन, अध्ययन प्रतिवेदन लगायतमा यो वर्ष रु.१९३५६५४/- खर्च गरेको छ ।यसरी खरिद गर्दा सो को आवश्यकता खरिदमा पालिकाकै जनशक्तिको परिचालन गर्न सकिने सम्बन्धमा पर्याप्त विश्लेषण गरेको पाईएन ।यस्ता सम्भाब्यता अध्ययन तथा डि.पि.आर. तयार गर्ने कार्यमा परामर्श सेवा खरिद गर्दा ती आयोजना एवं कार्यक्रमको लागि वजेट व्यवस्था गरेर कार्यान्वियनमा जाने विषयमा समेत ध्यान पुर्‍याएको पाईएन । प्रत्येक वर्ष डि.पि.आर तयार गर्ने तर प्रतिवेदनको गुणस्तर र कार्यान्वियनको सुनिश्चितता समेत नगर्दा यस्ता कार्यमा भएको खर्चबाट अपेक्षित उलब्धी हाँसिल हुने नदेखिंदा यस्तो प्रकृतिको खर्चमा नियन्त्रण गर्ने सम्बन्धमा पालिकाले ध्यान पुर्याउनु पर्दछ । पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा परामर्श सेवा (डि.पि.आर.समेत) वापत रु.१९३५६५४/- भुक्तानी गरेकोमा सोको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ:

क्र.सं.	आर्थिक वर्ष	कामको विवरण	परार्मशदाताको नाम	भुक्तानी रकम	योजना कार्यान्वियन हुन नसक्नुको कारण
१	२०८१/८२	भिमगिठे स्वास्थ्य चौकी निर्माणको लागि परामर्श सेवा खरिद	अस्त्र ईन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी प्रा.लि.	११२९८००	ठेक्का आह्वान भई कार्यान्वियनको क्रममा रहेको
२	२०८१/८२	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङकन सम्वन्धि परामर्श सेवा खरिद	एरो कन्सल्टेन्स प्रा.लि.	४७२२९४	कार्यान्वियन भएको
३	२०८१/८२	नयाँगाउ वाँसपाटा झोलुङ्गेपुल निर्माण सम्वन्धी परामर्श सेवा खरिद	नेशनल सिनर्जि ईन्जिनियरिङ सोलुसन प्रा.लि.	३३३५६०	कार्यान्वियन भएको
			जम्मा	१९३५६५४	

१३ **संगठन तथा कर्मचारी व्यवस्थापनः**

१३.१ **दरबन्दी र पदपूर्ती :** पालिकामा स्वीकृत कर्मचारी दरबन्दी पदपूर्ती र यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार रहेका छन्;

क्र.सं.	तह	स्वीकृत दरबन्दी संख्या	पद पुर्ति संख्या	रिक्त दरबन्दी
१	अधिकृतस्तर	१४	१०	४
२	सहायकस्तर	३५	२४	११
३	जम्मा	४९	३४	१५

१३.२

रिक्त पदको सूचना नदिएको : स्थानीय सेवा गठन तथा सञ्चालन ऐन २०७९ को दफा १२(१) अनुसार स्थानीय सेवाको कुनै पद रिक्त भएमा त्यस्तो पद रिक्त भएको मितिले एक महिना भित्रमा पद रिक्त भएको सूचना सम्बन्धित स्थानीय तहले प्रदेश लोक सेवा आयोग र मन्त्रालयलाई दिनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाको स्वीकृत कर्मचारी दरबन्दी ४९ जना रहेकोमा ३४ जना जना कार्यरत रहेका छन् । तर पालिकाले गत विगत वर्षहरु देखि यस वर्षको लेखापरीक्षण अविधसम्म पनि रिक्त पद पूर्तीका लागि स्थानीय सेवा गठन तथा सञ्चालन ऐनमा तोकिएको व्यवस्था बमोजिम प्रदेश लोक सेवा आयोग र मन्त्रालयलाई सूचना दिएको छैन । अत: यस पालिकाले प्रदेश लोक सेवा आयोग र मन्त्रालयलाई समयमै माग पठाएर कर्मचारीको दरबन्दी अनुसार स्थायी पदपुर्ती गरी सेवा प्रवाहलाई सहज र प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ ।

१३.३ **तलवी प्रतिवेदन :** निजामती सेवा ऐन २०४९ स्वास्थ्य सेवा ऐन २०५३ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब खर्च लेख्नु पर्ने उल्लेख छ । पालिकाले यो वर्ष तलवी प्रतिवेदन पारित नगराई पालिकाका कर्मचारीको रु.१८७३१७८०/- खर्च लेखेको छ । तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी खर्च लेख्न पाउने भन्दा बढी तलब भत्ता ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने तथा लेखापरीक्षणको क्रममा भुक्तानीको तुलना गर्न नसकिने भएकोले तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ ।

१४ **परामर्श सेवा खरिदः**

सम्भाव्यता अध्ययन/डि.पि.आर कार्यन्वयनको अवस्था: सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा २९ (क) मा सम्बन्धित सार्वजनिक निकायमा उपलब्ध जनशक्तिबाट कुनै काम हुन नसक्ने भएमा व्यक्ति, फर्म, संस्था वा कम्पनीबाट परामर्श सेवा खरिद गर्न सक्ने व्यवस्था छ । यसरी परामर्श सेवा खरिद गर्दा विभागीय जनशक्तिले कार्य गर्न संभव नहुने विषयमा मात्र परामर्श सेवा लिनुपर्नेमा कार्यालयले सम्भाव्यता अध्ययन, अध्ययन प्रतिवेदन लगायतमा यो वर्ष रु.१९३५६५४/- खर्च गरेको छ ।यसरी खरिद गर्दा सो को आवश्यकता खरिदमा मितव्ययिता पालिकाकै जनशक्तिको परिचालन सम्बन्धमा पर्याप्त विश्लेषण गरेको पाईएन ।यस्ता सम्भाब्यता अध्ययन तथा डि.पि.आर. तयार गर्ने कार्यमा परामर्श सेवा खरिद गर्दा ती आयोजना एवं कार्यक्रमको लागि वजेट व्यवस्था गरेर कार्यान्वियनमा जाने विषयमा समेत ध्यान पुर्‍याएको पाईएन । प्रत्येक वर्ष डि.पि.आर तयार गर्ने तर प्रतिवेदनको गुणस्तर र कार्यान्वयनको सुनिश्चितता समेत नगर्दा यस्ता कार्यमा भएको खर्चबाट अपेक्षित उलब्धी हाँसिल हुने नदेखिंदा यस्तो प्रकृतिको खर्चमा नियन्त्रण गर्ने सम्बन्धमा पालिकाले ध्यान पुर्याउनु पर्दछ । पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा परामर्श सेवा (डि.पि.आर.समेत) वापत रु.१९३५६५४/- भुक्तानी गरेकोमा सोको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ:

क्र.सं.	आर्थिक वर्ष	कामको विवरण	परार्मशदाताको नाम	भुक्तानी रकम
१	२०८१/८२	भिमगिठे स्वास्थ्य चौकी निर्माणको लागि परामर्श सेवा खरिद	अस्त्र ईन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी प्रा.लि.	११२९८००
२	२०८१/८२	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङकन सम्वन्धि परामर्श सेवा खरिद	एरो कन्सल्टेन्स प्रा.लि.	४७२२९४
३	२०८१/८२	नयाँगाउ वाँसपाटा झोलुङ्गेपुल निर्माण सम्वन्धी परामर्श सेवा खरिद	नेशनल सिनर्जि ईन्जिनियरिङ सोलुसन प्रा.लि.	३३३५६०
			जम्मा	१९३५६५४

१५ **जिन्सी व्यवस्थापनः**

१५.१ **वडा संचालन खर्च र जिन्सी दाखिला :** गाउँपालिकाले वडा कार्यालयको लागि बजेट विनियोजन गरी कार्यालय संचालन सम्बन्धि सामाग्री खरिद गरेको आधारमा यो वर्ष रु.४०१८६००/- खर्च लेखेको छ ।तर प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट वडा सचिवलाई खर्चको अख्तियारी दिएको छैन ।यस्तो अवस्थामा नगरपालिका कार्यालयबाटै खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्दछ । सरकारी सम्पत्तिको अभिलेख राख्ने प्रयोजनको लागि महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयले सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (PAMS) तयार गरी २०७८।७९ देखि अनिवार्य रुपमा प्रयोग गर्ने गरी लागु गरेको छ । आर्थिक वर्ष २०७८।७९ देखि जिन्सी अभिलेख म्यानुअल (रजिष्टर) मा राख्न मिल्दैन । पालिकाले वडा सञ्चालन खर्चको लागि वडा कार्यालयहरुबाट खरिद गरिएका कतिपय मसलन्द सामानहरु अझै पनि म्यानुअल नै दाखिला गरेको देखियो । सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणालीको पूर्ण रुपमा कार्यान्वियन हुनुपर्दछ ।

१५.२ **भू-उपयोग वर्गिकरण अद्याबधिक कार्य:** गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को ३६ (९) मा जिम्मेबार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल भर्पाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । यस पालिकाले यो वर्ष गाउँपालिकाको भू-उपयोग वर्गिकरण अद्याबधिक सम्बन्धी कार्य गरेको जनाई क्यालकजेन नेपाल प्रा.ली. (६०६६४८०३१) लाई रु.४७६२९५/- भुक्तानी गरेको छ । यस पालिका र क्यालकजेन नेपाल प्रा.ली. (६०६६४८०३१) बिच भएको संझौता अनुसार क्यालकजेन नेपाल प्रा.ली. (६०६६४८०३१) ले गाउँपालिकाको भू-उपयोग वर्गिकरण अद्याबधिक गर्नुपर्ने जनाएकोमा पहिला गरेको काम र पहिला गरेको कामको प्रतिवेदन नरहेकोले कुन बिगतमा भएको कुन कार्यको अद्याबधिक भएको हो सो सम्बन्धमा एकिन हुन सकिएन । संझौता अनुसार तथ्याङ्कगत प्रतिवेदन र नक्सा प्रतिवेदन गरि २ प्रकारका प्रतिबेदन पेश गर्नुपर्नेमा नक्सा प्रतिवेदन पेश गरेको छैन । तथ्याङ्कगत प्रतिवेन १ थान पेश गरेकोमा सो प्रतिवेदन पुरानो प्रतिवेदन हो वा नयाँ अद्याबधिक भएको प्रतिवेदन हो सो ब्यहोरा खुल्ने देखिंदैन । त्यसैगरी संझौताको सर्त अनुसार १० वटै वडाको छुट्टा छुट्टै तथ्याङ्कगत प्रतिवेदन र नक्सा प्रतिवेदन हुनुपर्नेमा सो अनुसारको प्रतिवेदन पेश गरेको छैन । अत: यस वर्ष गाउँपालिकाको भू-उपयोग वर्गिकरण अद्याबधिक कार्य गर्ने आधार खुल्ने बिगतमा तयार गरेको भू-उपयोग वर्गिकरणको प्रतिवेन, १० वटै वडाको छुट्टा छुट्टै तथ्याङ्कगत प्रतिवेन र नक्सा प्रतिवेदन प्राप्त गरी जिन्सी खातामा दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु..

प्रमाण पेश नगरेको	४,७६,२९५

१६ **विविध खर्चः**

१६.१ **भ्रमण खर्च :** भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम १८(१) मा भ्रमणमा खटिने पदाधिकारीले दैनिक भत्ता तथा भ्रमण खर्चको बिलसँग भ्रमण प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । त्यसैगरी सोही नियमावलीको नियम २१ मा भ्रमणमा खटिने कर्मचारीले भ्रमण प्रारम्भ गरेपछि सम्बन्धित कार्यालयले भ्रमण अभलेख राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष पदाधिकारी तथा कर्मचारीको लागि भ्रमण खर्च शीर्षकबाट रु.१४८६३७८/- लेखेकोमा नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुरुप भ्रमण अभिलेख खाता राखेको छैन भने अधिकांश कर्मचारी तथा पदाधिकारीले भ्रमण पश्चात भ्रमण प्रतिवेदन पेश गरेका छैनन् । नियमावलीमा भएको व्यवस्थाको पालना गरी भ्रमण अभिलेख राख्ने र भ्रमण प्रतिवेदन पेश गरेर मात्र भ्रमण खर्च लेख्नेतर्फ कार्यालयले ध्यान पुर्याउनु पर्दछ ।

१६.२ **ईन्धन खर्च :** नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयद्वारा जारी सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता र प्रभावकारिता कायम गर्ने सम्वन्धी नीतिगत मार्गदर्शन, २०७७ मा सवारी साधनको इन्धन, मर्मत खर्चमा एकरुपता ल्याउन निश्चित मापदण्ड बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले यस वर्ष रु.२८९९५७०/- इन्धन शिर्षकमा खर्च लेखेकोमा इन्धन खर्चको मापदण्ड तयार गरेको छैन । कार्यालयले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार पालिकामा १ थान जिप बलेरो, एक्साभेटर १ थान, ब्याकहोलोडर १, स्कार्पियो पिक अप १ थान, बोलेरो १ थान र मोटरसाइकल २३ थान रहेकोमा सवारी साधन अनुसार वार्षिक इन्धन खर्च र उपयोगको विवरण खुल्ने गरी स्पष्ट अभिलेख राखेको छैन । जसले गर्दा इन्धन खर्चमा पालिकाले मितव्ययिता अपनाएको छ भन्ने सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकिएन । इन्धन खर्चलाई मितव्ययी बनाउन स्पष्ट मापदण्ड बनाई खर्च लेख्ने र सो को ब्यबस्थित अभिलेख राख्ने तर्फ कार्यालयले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

१६.३ **विविध खर्च** : स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७३ (६) मा आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले यस वर्ष विविध खर्च शीर्षकबाट अतिथि सत्कार, खाना खाजा खर्च लगायतमा रु.२८२३१०१/- खर्च लेखेको छ । जसमध्ये खाना खाजा अतिथि सत्कार तथा होटलबास खर्चमा रु.९५०३२४/- खर्च गरेको छ । कार्यालयले उपलब्ध बजेटलाई कार्यक्रम बनाई उपलब्धीमुलक क्षेत्रमा खर्च गरेर यस्ता प्रकृतिका खर्चमा न्यूनीकरण गर्नुपर्दछ ।

१७ **गत वर्षको खर्चको यो वर्ष भुक्तानी:**

आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३८ (२.क) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले स्वीकृत वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम र सम्बन्धित खर्च शिर्षकमा परेको र खर्च गर्न बाँकी रहेको अबस्थामा मात्र बजेट खर्च गर्न वा बजेट निकासा दिनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस पालिकाले गत वर्षको योजना/कार्यक्रमहरुको भुक्तानी दिन बाँकी रहेको जनाई भुक्तानी दिन बाँकीको विवरण तयार गरेर मसलन्द तथा सामाग्री खरिदमा रु.६४६९५२/-, जन प्रतिनिधिको विमा लगायतको सुविधामा रु.८५१०००/-, ईन्टरनेट तथा सञ्चार महशुलमा रु.९१००/-, सबारी मर्मतमा रु.७५७४३३/- लगायत चालु तथा पुँजीगत गरी ६३ वटा कार्यक्रमको रु.११४१६२६१/- यो वर्षको बजेटबाट भुक्तानी दिएको छ । यसरी यस वर्षको वजेटबाट विगत वर्षको भुक्तानी गर्दा र यस वर्षको खर्च आगामी वर्षमा भुक्तानी दिनेगरी बाँकी राख्दा चालु वर्षको कार्यक्रमबाट भविष्यको लागी व्ययभार सदैं जाने तथा चालु वर्षको कार्यक्रम सञ्चालनमा बजेट अभाव हुने र नियमित कार्यक्रम सञ्चालनमा समेत असर पर्ने देखिन्छ । कार्यालयले चालु वर्षमैं सम्पादन हुने र चालु वर्षको बजेटबाट भुक्तानी दिन सकिने योजना तथा कार्यक्रम मात्र तयार गर्नुपर्दछ साथै चालु वर्षका योजना तथा कार्यक्रम चालु वर्षको बजेट बाटै भुक्तानी गरेर आगामी वर्षको बजेटमा व्ययभार पर्नेगरी दायित्व सिर्जना गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

१८ आर्थिक सहायता लगायत विविध कार्यक्रमः

१८.१ **आर्थिक सहायताः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा स्थानीय तहको रकमबाट आर्थिक सहायता चन्दा पुरस्कार एवं संस्थागत अनुदान वितरण गर्न पाउने व्यवस्था रहेको देखिंदैन । पालिकाले यो वर्ष धार्मिक तथा सांस्कृतिक संस्था सहायता ,मेला महोत्सव खर्च तथा सहायता र अन्य सामाजिक सहायता शीर्षकबाट विभिन्न व्यक्ति तथा निकायहरुलाई सहयोग गरी रु.९६९७९५/- आर्थिक सहायता वितरण गरेको छ । पालिकाले विभिन्न व्यक्ति तथा निकायहरुलाई गर्ने सहयोग शिर्षकमा आर्थिक सहयता वितरण गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गर्नुपर्दछ । आर्थिक सहायताको रकमलाई सार्बजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।

१८.२ **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम:** स्थानीयतहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूत गराउन एवम् सामूदायिक पूर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीयतह भित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । यस कार्यक्रम व्यवस्थित रुपमा सञ्चालनका लागि प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका २०७५ तयार गरेको छ । यस कार्यक्रम अन्तर्गत पालिका अन्तर्गत १० वडामा योजना सञ्चालन गरेर श्रमिकलाई १०० दिन रोजगारी उपलव्ध गराई रु ५३७४०००/- श्रमिक ज्याला खर्च गरेको छ । पालिकाका नियमित योजना र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गतका योजना छनौट गर्दा योजना छनौटको आधार नखुलाएकोले दोहोरो परे नपरेको सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकिएन । योजनामा दोहोरो नहुने गरी योजना छनौट गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ । उक्त खर्चबाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सृजना भए तापनि कामको दीगोपना तथा दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना भए नभएको विश्लेषण गरेको छैन । तसर्थ कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका बमोजिम व्यवस्थित तबरले कार्य सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।

१८.३ **धरौटी खाता:** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धी नियमावली, २०७७ को नियम ६४ ले प्राप्त धरौटी रकमको गोश्वारा भौचर उठाई आम्दानी बाँध्नुपर्ने र आर्थिक वर्षको अन्त्यमा मौज्दात रहेको धरौटी रकमको नामनामेसी विवरण उल्लेख गरी व्यक्तिगत धरौटी खाता राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। गाउँपालिकामा व्यक्तिगत धरौटी खाता नराखेको हुँदा विगतमा कहिले देखि कुन ब्यक्ति वा संस्थाको नाममा धरौटी रकम के बापत राखेको हो यकिन गर्न सकिएन । उक्त नियमावलीमा भएको व्यबस्थालाई कार्यान्वयनमा ल्याई पालिकाले तोकिएका विवरण र खाताहरू राख्नुपर्दछ।

१८.४ **ठेक्का अभिलेखः**- सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने हरेक निकायले ठेक्का अभिलेख म.ले.प.फा.न. ५०७ को ढाँचामा अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। निर्माण कार्यको विस्तृत अभिलेखांकनको लागि प्रयोग गरिने ठेक्का सम्बन्धी अभिलेखले कूल गर्नुपर्ने कार्य हाल सम्म भएको कामको परिमाण मूल्य कार्य सम्पादन जमानत पेश्की ग्यारेन्टीको अवस्था काम सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति भेरिएशन लगायतको जानकारी उपलब्ध हुन्छ । तर यस कार्यालयले उक्त विवरण देखिने गरी अभिलेख राखेको देखिएन।अतः कार्यालयले स्वीकृत ढाँचा अनुसार सवै विवरण खुल्ने गरी ठेक्का अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नुपर्दछ।

१९ उपभोक्ता समिति मार्फत कार्यः

१९.१ **सडक निर्माण, मर्मत र स्तरोन्नति कार्य:** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८(१)मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुह सहभागी गराई निर्माण कार्यको खरिद गर्न सक्ने र दफा ४४ अनुसार उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट निर्माण कार्य गराउदा वा सो सम्बन्धि सेवा प्राप्त गर्दा मितव्ययिता गुणस्तरीयता वा दिगोपना अभिवृदि हुने भएमा वा परियोजनाको मुख्य उदेश्य नै रोजगारीको सृजना गर्ने र लाभग्राही समुदायलाई सहभागी गराउने भएमा समिति वा लाभग्राही समुदायलाई तोकिएबमोजिम कार्याविधि पुरा गरी त्यस्तो कार्य गर्न वा सेवा लिन सकिने व्यवस्था रहेको छ । त्यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ को उपनियम (९) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट सञ्चालित हुने निर्माण कार्यमा लोडर, ऐक्साभेटर, डोजर, ग्रेडर विट्मिन डिस्ट्रीब्युटर, विटुमिन ब्वाइलर जस्ता हेभी मेशिनहरु प्रयोग गर्न सकिने छैन तर लागत अनुमान तयार गर्दाको समयमा हेभि मेशिन प्रयोग गर्नु पर्ने जटिल प्रकृतिको कार्यमा प्राविधिकको सिफारिसमा सार्वजनिक निकायबाट सहमति लिई मात्र मेशिन प्रयोग गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ । सोही नियमावलीको नियम ९७ को उपनियम (१०) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले पाएको काम आफैले सम्पन्न गर्नु पर्नेछ र कुनै निर्माण व्यवसायी वा सब-कन्ट्रयाक्टरबाट गराउन सकिने छैन भनी उल्लेख भएतापनि यस पालिकाले नगरपालिका पुँजीगत बाट उपभोक्ता समिति मार्फत देहाय अनुसारका योजना सञ्चालन गर्दा उपभोक्ता समितिले कुनैपनि कार्य नगरी योजनाको शत प्रतिशत काम डोजर/एक्साभेटर प्रयोग गरेको बिजक पेश गरेको आधारमा रु.२८७२८७०/- भुक्तानी गरेको छ । यस्ता योजनाहरु उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन गरेको जनाएतापनि स्थानीय स्तरमा कुनै रोजगारी सिर्जना भएको र स्थानीय स्रोत साधनको समेत उपयोग भएको देखिएन । अत: यस्ता योजना सञ्चालनमा उभोक्ता समिति संलग्न हुनुपर्ने उपादेयता समेत नदेखिंदा यस्ता किसिमका योजनाहरु सञ्चालन गर्दा सार्बजनिक खरिद कानूनमा भएको व्यवस्था अनुसार खरिद प्रक्रियाको अबलम्बन गरि प्रतिष्पर्धाबाट निर्माण व्यवसायी छनौट गरेर लागत मितव्ययी हुनेगरी सञ्चालन गर्नु उपयुक्त हुने देखिन्छ । उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन गरिएको तर योजनाको काममा शत प्रतिशत काम डोजर/स्काभेटर प्रयोग गरेको बिल पेश गरि बिल बमोजिमको रकम भुक्तानी गरेको अनियमित देखिएको रु.

गो.भौ.नं.	मिति	योजनाको नाम	योजनाको मूल्याङ्कनरकम	निर्माण व्यवसायीलेपेश गरेको बिल अनुसारको रकम	कन्टेन्जेन्सी कटाईभुक्तानी रकम	बिजक पेश भएको निर्माणव्यवसायी
१६३	०१/०४/२०८२	नेटाखर्च आरुपाटामोटरबाटो निर्माण उ.स.	४२३६४०	२२६०००	३९२७९४	विष्णु निर्माण सेवा, बागलुङ (६०५८२७६९८)
१६३	०१/०४/२०८२	नेटाखर्च आरुपाटामोटरबाटो निर्माण उ.स.		२०४७८९		रुद्रावती आयलस्टोर्स, गुल्मी (३२९५३५०१)
१९९	०१/१४/२०८२	बाईसेचौर मोटरबाटोनिर्माण उ.स.	२९४३५८	२९४८११	२६०६१४	डि.आर.एच.कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली. (६१०४०५०६६)
२१७	०१/२१/२०८२	वडा नम्बर ७ को भिमघाटमसान घाट मोटरबाटो निर्माण उ.स.	२०५०३५	२०५१०९	१९३९८९	हिमाल सागर समृद्धब्रदर्श कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली. (६१०४१७६५)
२१८	०२/०७/२०८२	पट्टे पोखरा देखिकाउलेखोला मोटरबाटो निर्माण उ.स.	२१३८२५	२१३५५३	२०००००	जयदुर्गा निर्माण सेवा (११९३७५८२८)
२३१	०२/१३/२०८२	बर पोखरा उखुधारासल्ले पोखरा मोटरबाटो निर्माण उ.स.	५०३५८८	५२०५९४	५०००००	ए.टि. निर्माण सेवा (६०७७३४६९६)
२३७	०२/२३/२०८२	भेडीखोर हिल्मेडाँडाफुलबारी मोटरबाटो निर्माण उ.स.	५८९८३७	५८९८३५	५४९०००	विष्णु निर्माण सेवा, बागलुङ (६०५८२७६९८)
२६०	०३/०८/२०८२	सारीपाटा सालफुङमोटरबाटो निर्माण उ.स.	३१९३३९	३२०१२१	२९९२००	हिमाल सागर समृद्धब्रदर्श कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली. (६१०४१७६५)
२६९	०३/११/२०८२	वडा नम्बर ४ कोबोक्रेबास मोटरबाटो निर्माण उ.स.	४२५७३५	४२५७२५	४०००००	जयदुर्गा निर्माण सेवा (११९३७५८२८)
२९५	०३/१८/२०८२	सालफेद शाखाबाटोनिर्माण उ.स.	८२८२९	८२८२९	७७२७३	आयुष्मा निर्माण सेवा (१०७४३१५८७)
			जम्मा		२८७२८७०	

अनियमित भएको	२८,७२,८७०

१९.२ **बढी भुक्तानी:** आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४१ (छ) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपलब्ध श्रोत साधन तथा सम्पत्तिको समुचित उपयोग भएको र सम्पत्ति हानी नोक्सानी नहुने गरी सम्भार तथा संरक्षणको उचित व्यवस्था गरेको सुनिश्चित भएर मात्र खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । त्यसैगरी सोही नियमावलीको नियम ३९ (१०) मा जिम्मेबार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल, भर्पाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । पालिकाले यो वर्ष उपभोक्ता

समिति, नेवा (Nepal Water for Health Others, NEWA) सहयोग र पालिकाको त्रिपक्षीय संझौता अनुसार त्रिपक्षीय योगदानमा सञ्चालन हुने देहाय अनुसारका खानेपानी योजनाको कार्यसम्पन्न भएको जनाई पालिकाको योगदान रु.१९९७८३८/- भुक्तानी गरेकोमा योजनाको कुल लागत अनुमान भन्दा कामको कार्यसम्पन्न पेश भएकोमा पालिकाले पालिकाले भुक्तानी दिनुपर्ने अनुपातको सबै रकम भुक्तानी दिएको छ । योजनाको कुल लागत अनुमान भन्दा कमको कार्य सम्पन्न भएको अबस्थामा पालिकाले ब्यहोर्ने रकम पनि आनुपातिक रुपमा घटी हुनुपर्नेमा कुल लागतमा पालिकाले ब्यहोर्ने सबै रकम भुक्तानी दिंदा उपभोक्ता समिति र NEWA ले ब्यहोर्नुपर्ने भन्दा कम लागत ब्यहोरेको र पालिकाले बढी लागत ब्यहोरेको देखियो । अत: योजनाको लागत अनुमान बराबरको पुरै कार्य सम्पन्न नैं नभई पालिकाको योगदान बराबरको पुरै रकम भक्तानी नमिल्ने देखिंदा बढी भुक्तानी भएको रकम रु.१३२७७३५/- असुल गर्नुपर्ने रु..

सि.नं.	भौचर नम्बर र मिति	योजनाको नाम	उपभोक्ता समितिको योगदान	पालिकाको योगदान	NEWA को योगदान	योजनाको जम्मा लागत	कार्यसम्पन्न रकम	भुक्तानी दिनुपर्ने रकम	भुक्तानी दिएको रकम	बढी भुक्तानी
	४५९-२०८१/०३/३१	नयाँगाउँ ढाडखर्क खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	२९३४०६६	१९९९९६२	६४५६९१२	११३९०९४०	३८१६६२४	६७०१०३	१९९७८३८	१३२७७३
		जम्मा	२९३४०६६	१९९९९६२	६४५६९१२	११३९०९४०	३८१६६२४	६७०१०३	१९९७८३८	१३२७७३

असुल गर्नुपर्ने	१३,२७,७३५

१९.३ **सोलार पम्प, खानेपानी पाईप खरिद र जडान:** आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४१ (छ) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपलब्ध श्रोत साधन तथा सम्पत्तिको समुचित उपयोग भएको र सम्पत्ति हानी नोक्सानी नहुने गरी सम्भार तथा संरक्षणको उचित व्यवस्था गरेको सुनिश्चित भएर मात्र खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । सोही नियमावलीको नियम ९९ (५) मा कार्यालयले आवश्यकता भन्दा बढी हुने सम्पती तथा जिन्सी मालसामान खरिद गर्नु गराउनु हुँदैन भन्ने ब्यबस्था रहेको छ । त्यसैगरी सोही नियमावलीको नियम १०५ मा कुनै नगद, जिन्सी वा सरकारी कागजात हस्तान्तरण गर्दा कार्यालय प्रमुख वा निजले तोकेको अधिकारीको लिखित आदेश भएपछि महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत ढाँचाको हस्तान्तरण फारम भरेरमात्र हस्तान्तरण गर्नुपर्दछ भन्ने ब्यबस्था रहेको छ । यस पालिकाले नयाँगाउँ ढाड खर्क खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति मार्फत खानेपानी योजनाको निर्माण तथा पम्प र पाईप जडानको कार्य गरेकोमा देहाय अनुसारका पम्प तथा पाईप खरिद गरेको जनाई रु.१०४२८१९/- भुक्तानी गरेकोमा खरिद भएका पम्प, खानेपानी योजना सम्बन्धी यन्त्र उपकरण पाईप तथा फिटिङ्गस् हरु जडान भएर सञ्चालनमा आएको र संलग्न वीजकमा खरिद भएका खानेपानी योजना सम्बन्धी यन्त्र उपकरण पाईप तथा फिटिङ्गस् को ब्राण्ड मोडल तथा स्पेशिफिकेसन खुलाएको छैन भने वारेन्टी को प्रावधान समेत उल्लेख गरेको छैन । अत: खरिद भएका पम्प, पाईप तथा फिटिङ्गस् को जडान भै सञ्चालनमा आएको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु.

क्र.सं.	मिति	गो. भौ . नं .	सामानको विवरण	परिमाण	रकम	भुक्तानी पाउने
१.	२०८१/३/३१	४५९	Solar Pump 7.5 HP	१ थान	१९८०००	एस सम्पूर्ण ईलेक्ट्रीकल्स, जरेबर , पोखरा(६०१९२७९७३)
२.	२०८१/६/१४	१४	Hybrid Controller	१ थान	१७५००	
३.			Lightening Protection	१ सेट	६५०००	
४.			Solar Panel	१ सेट	४३५०२१	
५.			Submersible Wire	३० थान	२३९९८	
६.			Valve	१ थान	३१०००	
७.			Long Bend Pipe	१ लट	२८००	
८.			Solar Support Structure	१८ लट	९९०००	
९.			Armored Cupper Cable	१०० मिटर	११४०००	
१०.			Water Proof Material	१ सेट	८५००	
११.			8 Inch GI Pipe and Casing	१ सेट	४८०००	
				जम्मा	१०४२८१९	

प्रमाण पेश नगरेको	१०,४२,८१९

१९.४ **उपभोक्ता समितिको कार्य प्रगती:** पालिकाले नयाँगाउँ ढाडखर्क खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति, नेवा (Nepal Water for Health Others, NEWA) सहयोग र पालिकाको त्रिपक्षीय संझौता अनुसार त्रिपक्षीय योगदानमा कुल लागत रु.११३९०९४०/- मा सञ्चालन हुने गरी खानेपानी योजना सञ्चालन गरेर रु.३८१६६२४/- को कार्यसम्पन्न पेश भएकोमा पालिकाको योगदान रु.१९९७८३८/- पुरै भुक्तानी गरेको तर अनुपातिक रुपमा नेवा तथा उपभोक्ता समितिले व्यहोर्नुपर्ने रकम ब्यहोरेको देखिएन । पालिकाबाट भुक्तानी भएको रकमबाट योजनामा प्रयोग हुने जनाई रु.१०४२८१९/- को सोलार पम्प, पाईप तथा फिटिङ्गस् खरिद गरेकोमा हालसम्म जडान नगरेकोले खानेपानी आयोजनाको मूख्य काम नैं नभई पालिकाबाट भुक्तानी भएको कुल रु.१९९७८३८/- मध्ये रु.१०४२८१९/- को पम्प, पाईप तथा फिटिङ्गस् खरिद गरेर बाँकी रहेको रकम रु.९५५०१९/- के कस्तो कार्यमा खर्च भएको हो सो को यथार्थता एकिन गरी खर्च नभएको रकम सम्बन्धित उपभोक्ता समितिबाट असुल गर्नुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	९,५५,०१९

१९.५ **फरक बिलभर्पाई:** गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ३६ (९) मा जिम्मेबार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल भर्पाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । पालिकाले यो वर्ष उपभोक्ता समिति मार्फत देहाय अनुसारका योजना सञ्चालन गरेर रु.७९५५००/- भुक्तानी गरेकोमा उपभोक्ता समितिको निर्णय, डोर हाजिर, भर्पाई लगायत पेश भएका कागजातहरुमा उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरु, डोर हाजिरमा काम गर्ने कामदारहरु धेरै र फरक ब्यक्तिको नामावली भएता पनि अधिकांशमा एकै ब्यक्तिको हस्ताक्षर मिल्ने देखिने सहि गरेको तथा एउटै कामको प्रमाण कागजातमा पनि एउटै ब्यक्तिको फरक कागजातमा फरक सहि गरेको पाईएकोले पेश भएका प्रमाण कागजातका सम्बन्धमा विश्वस्त हुने अबस्था देखिएन । यस पालिकाबाट सञ्चालित अन्य योजनाहरुमा यस प्रकारको अबस्था रहे नरहेको र सोको यथार्थता सम्बन्धमा पालिकाले एकिन गर्नुपर्दछ । यसरी उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालित योजनाका पदाधिकारी तथा श्रमिक कामदारहरु फरक ब्यक्तिको नाममा एउटै

व्यक्तिको हस्ताक्षर मिल्ने सहि देखिएको प्रमाण कागजातका सम्बन्धमा पालिकाले यथार्थता एकिन गरि भुक्तानी भएको रकम रु.७९५५००/- नियमित गर्नुपर्ने रु.

सि.नं.	भौचर नम्बर र मिति	सम्पादित योजनाको नाम	लागत अनुमान रकम	कार्यसम्पन्न रकम	भुक्तानी रकम
१	१७१- २०८२/०१/०५	पिपलडाँडा ठूलो पोखरी पदमार्ग निर्माण उ.स. वडा नम्बर-९	४४०८४६	४२७२३६	३९९१००
२	१८७- २०८१/०१/०१	माझीखोला शिव मन्दिर पदमार्ग उ.स. वडा नम्बर-९	४२७७२४	४२४१५९	३९६४००
		जम्मा	८६८५७०	८५१३९५	७९५५००

अनियमित भएको	७,९५,५००

१९.६ **नगद भुक्तानी**: आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ को बजेट वक्तव्यको नं. १८३ वाट राज्यकोषवाट हुने तलव भत्ता लगायतका सबै भुक्तानी सम्वन्धित व्यक्ति तथा संस्थाको वैंक खाता मार्फत हुने व्यवस्था गरिएको अर्थ मन्त्रालयको प.सं. २०७४।०७५ मार्गदर्शन च.नं. १०९६ मिति २०७४/०२/१६ को पत्रको प्रकरण ४४ मा श्रमिकले पाउने पारिश्रमिक रोजगारदाता कम्पनीले अनिर्वाय बैंक खाताबाट भुक्तानी गर्नुपर्ने । नेपाल सरकार प्रदेश तथा स्थानीय तह विश्वविद्यालय नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएका संस्थान समिति परियोजना प्रतिष्ठान र मातहतका निकायमा काम गर्ने सबै श्रमिक तथा कर्मचारीको पारिश्रमिक एवं वित्तीय सुविधा २०७५ श्रावण १ बाट बैंकिङ्ग च्यानल बाट भुक्तानी गर्नु पर्ने ब्यवस्था भएकोमा पालिकाले उपभोक्ता समिति मार्फत भएको कामको भुक्तानी दिंदा दैनिक ज्यालादारी रकम भुक्तानी गर्दा समेत बैंकिक खाता मार्फत भुक्तानी भएको नदेखिएकोले यसमा सुधार गर्नु पर्दछ ।

२० **आय ठेक्का नलागेको:**

स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६४ (च) मा पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रको वातावरणिय मूल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वातावरणिय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, विक्रीवापत प्राप्त रकम पालिकाले संचितकोषमा जम्मा गर्ने तथा गण्डकी प्रदेश सरकार ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खन्न संकलन, क्रसिङ र विक्री वितरण तथा क्रसर उद्योग स्थापना र सञ्चालनलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यविधि, २०७५ मा सम्बन्धित स्थानिय तहले दोस्रो पक्षसँग ढुङ्गा, गिट्टि बालुवा, उत्खनन् ठेक्का सम्झौता गर्दा प्रदेश सरकारले तोकेको दरमा संझौता गरी सोही बमोजिम राजस्व संकलन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले देहाय बमोजिम खोलाहरुको घाटबाट ६८५०० घ.मी. मा जम्मा परिमाणको ६६ प्रतिशतले वार्षिक उत्खनन् परिमाण ४५२१० घ.मि. को प्रति घनमिटर प्रदेश सरकारले तोकेको रु.३१७.८८ का दरले हुने रु.१४३७१३५५/- वार्षिक रुपमा नदिजन्य पदार्थ उत्खनन्बाट राजश्व प्राप्त गर्न सकिने देखिन्छ । प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणबाट नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्न मिल्ने जनाएका घाटहरुको समयमै आय ठेक्का नलगाउँदा एकतर्फ पालिकाको आन्तरिक आय गुमेको छ भने अर्को तर्फ उक्त घाटहरुबाट अनधिकृत रुपमा उत्खनन् तथा चोरी निकासी हुने समेत सम्भाबना रहन्छ । उक्त घाटहरुबाट आय ठेक्का नलगाएको साथै पालिकाले अमानतबाट समेत राजस्व संकलन नगरेको जनाएको छ । अत: पालिकाले समयमै ठेक्का लागाई राजस्व संकलन गर्न थप पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

सि.नं.	घाटको नाम	IEE प्रतिबेदन अनुसार निकाल्न मिल्ने परिमाण (घन मिटर)	बार्षिक उत्खनन् गर्न मिल्ने परिमाण (६६ प्रतिशत) (घन मिटर)	राजश्व रकम
१	खारापानी बगर	२२८८	१५१०	४७९९९९
२	जोगी बगर बालुवा बगर	१६६९	११०१	३४९९८६
३	तुरतुरे बगर-१	१००५	६६३	२१०७५४
४	तुरतुरे बगर-२	६९५	४५९	१४५९०७
५	मसाने बगर	५१६	३४१	१०८३९७
६	बनजाडे मसानघाट बगर	११००	७२६	२३०७८१
	जम्मा	७२७३	४८००	१५२५८२४

उक्त घाटहरुको आय ठेक्का लगाउन सूचना प्रकाशन गर्दा पनि कुनै निवेदन नपरेको कारण आय ठेक्का नलागेको पालिकाले जनाएको छ ।

२१ **राजश्व ब्यबस्थापन:**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५८ (६) मा कार्यालयमा नगद वा बैंक भौचरको रुपमा प्राप्त भएको राजश्व रकमको अनिबार्य रुपमा आम्दानी रसिद काटी सम्बन्धित खातामा आम्दानी जनाउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ भने नगदै बुझिलिएको राजश्व दैनिक रुपमा राजश्व खातामा जम्मा गरि बैंक दाखिला विवरणमा प्रबिष्ट गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले उपलब्ध गराएको आर्थिक विवरण अनुसार यस पालिकाको आन्तरिक आय यो वर्ष रु.९७३३९७१/- रहेको छ । यस कार्यालयले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्र रहेर पालिका र वडाहरुबाट कर, शुल्क, दण्ड, जरिवाना तथा रोयल्टी लगायतका क्षेत्रबाट राजश्व संकलन गर्ने गरेकोमा दहत्तर बहत्तरबाट प्राप्त हुने राजश्व विद्युत आपुर्ती अबरुद्ध भएको र आकस्मिक अबस्थामा संकलन गर्न छापिएका रसिद काट्ने गरेको र अन्य प्रयोजनमा सुत्र प्रणालीबाट रसिद प्रिन्ट गरी जारी गर्ने गरेको कार्यालयले जनाएकोमा छापिएका रसिदको रसिद नियन्त्रण खाता राख्ने गरेको छैन । कार्यालयले रसिद नियन्त्रण खाता नराख्नाले कुन समयमा कति मात्रामा रसिद छापिएका थिए छापिएका रसिद ठेलिहरु कति वडा कार्यालयमा पठाईएका र कति ठेलि पालिका कार्यालयमा नैं उपयोग भए सो सम्बन्धमा एकिन गर्न सकिएन । पालिकाले वडा कार्यालयलाई रसिद ठेली उपलब्ध गराउँदा पालिकामा कुनै लिखित रेकर्ड नराखी मागका आधारमा उपलब्ध गराउने गरेको पाईयो । केहि वडा कार्यालयहरुमा वर्षभरिमा संकलन भएको राजश्व वर्षान्तमा मात्र राजश्व खातामा दाखिला गर्ने गरेको समेत पाईयो भने वडा कार्यालयहरुमा संकलन भएको राजश्व पालिकाले माग गरि बैंक दाखिला गर्न ताकेता समेत गरेको पाईएन । यसरी रसिद नियन्त्रण खाता नराख्नाले के कति रसिद छापिएका थिए र के कति रसिद काटेर के कति राजश्व संकलन भएको हो सो सम्बन्धमा कार्यालयले एकिन गर्नुपर्दछ । अत: कार्यालयले राजश्व संकलन गर्न छापिएका रसिद ठेलिहरुको नियन्त्रण गर्न रसिद नियन्त्रण खाता राखि प्रविष्टि गेरर मात्र रसिद ठेली उपलब्ध गराउनु पर्दछ भने संकलित राजश्व समयमै बैंक दाखिला गरी राजश्व ब्यबस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ ।

२२ **प्राकृतिक श्रोतको आय:**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ (२.घ.६) मा स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्रका ढुङ्गा, गिट्टी, बालूवा, माटो, काठ, दाउरा, जराजुरी, स्लेट, खरिढुङ्गा आदी प्राकृतिक एवं खानीजन्य बस्तुको बिक्री तथा निकासी शुल्क तथा दस्तुर संकलन गर्न सक्ने ब्यबस्था गरेको छ । त्यसैगरी अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ३ (३) मा स्थानीय तहले स्थानीय कानून बमोजिम अनुसूची १ मा उल्लेखित कर तथा गैरकर लगाउन र उठाउन पाउने व्यवस्था रहेको छ । सोही ऐनको अनुसूची ४ मा नेपाल सरकार, सम्बन्धित प्रदेश र सम्बन्धित स्थानीय तहबिच प्राकृतिक श्रोतको रोयल्टी बाँडफाँड सम्बन्धमा व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले यो वर्ष प्राकृतिक श्रोतको उत्खनन् तथा संकलनको लागी IEE प्रतिवेदनबाट ९ वटा घाटबाट ४८०० घनमिटर नदिजन्य श्रोत उत्खनन्

गर्न अनुमति दिएकोमा यो वर्ष आय 3 वटा घाटको ७८७ घनमिटरको मात्र आय ठेक्का लगाएर रु.२५०१७२/- राजश्व संकलन भएको छ भने बाँकी ६ वटा घाटको ४८०० घन मिटरको ठेक्का पनि नलगाएको र अमानतबाट पनि राजश्व संकलन नगरेको पालिकाले जनाएको छ । पालिका भित्रका विकास निर्माण कार्यमा ढुँगा गिट्टी बालुवा लगायतका प्राकृतिक श्रोत समावेश गरी लागत अनुमान बनाउँदा त्यस्ता श्रोतको समेत लागत समावेश हुने तर पालिकाले प्राकृतिक श्रोतको उत्खनन् तथा प्रयोगमा कुनै राजश्व असुल नगर्नाले एकातर्फ पालिकाको आफ्नै क्षेत्र भित्रको प्राकृतिक श्रोतबाट हुने आन्तरिक आय गुमेको छ भने अर्को तर्फ आफ्नै पालिका भित्रको निर्माण कार्यमा आफ्नै पालिका भित्रको ढुँगा गिट्टी बालुवा लगायतका प्राकृतिक श्रोतमा मूल्य तिरेर खरिद गर्नु परेको छ । त्यसैगरी प्राकृतिक श्रोतको उत्खनन् तथा संकलनमा राजश्व असुल नगर्दा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको समेत राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने आय गुमेको अबस्था छ । अत: यस पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रका प्राकृतिक श्रोतको उत्खनन् तथा संकलनमा समयमै आय ठेक्का लगाई राजश्व संकलन गर्नुपर्दछ ।

२३ **एम्बुलेन्स संचालन तथा व्यवस्थापन:**

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ मा प्रत्येक गाउँपालिका तथा नगरपालिकामा एक स्थानीय संचित कोष रहने र पालिकाले विभिन्न श्रोतबाट प्राप्त गरेको रकम उक्त कोषमा रहने उल्लेख छ । त्यसैगरी गण्डकी प्रदेशको आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को ५१ (५) मा कार्यालयमा नगद वा बैंक भौचरको रुपमा प्राप्त भएको जुनसुकै राजस्व रकमको आम्दानी रसिद काटी सम्बन्धित खातामा आम्दानी जनाउनु पर्ने उल्लेख छ । यस पालिकाले विरामीलाई ओसारपसार गर्ने प्रयोजनका लागि एक एम्बुलेन्स सञ्चालन गरेको र उक्त एम्बुलेन्स सञ्चालनबाट प्राप्त भएको आम्दानी खर्चको व्यवस्थापनको लागि कुनै कोष स्थापना गरेको छैन । यसरी एम्बुलेन्स सञ्चालन गर्दा मर्मत, ईन्धन, सवारी चालकको तलव सुविधा लगायतमा वार्षिक रुपमा खर्च हुने गर्दछ । यस पालिकाले एम्बुलेन्स सञ्चालन गरेकोमा एम्बुलेन्सको भाडा प्राप्त गर्दा रसिद काट्ने वा के कसरी शुल्क प्राप्त गर्ने र के कसरी भाडा आम्दानी बाँध्ने गरेको सो सम्बन्धमा स्पष्ट हुने विवरण नराखी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा वर्षभरिमा भाडा बापत रु.१०५८००/- आम्दानी भएको जनाएको छ । यस्तो आम्दानी एम्बुलेन्सको सबारी चालकले बुझाए अनुसारको रकम भएको पालिकाले जनाएको छ । उक्त आम्दानी रकमको नगदी रसिद वा आम्दानी भर्पाई तथा अन्य आम्दानी निस्सा पेश नगरेकोले एम्बुलेन्स सञ्चालनबाट प्राप्त वार्षिक आम्दानी एकिन गर्न सकिएन। पालिकाले एम्बुलेन्सको भाडा दर निर्धारण गरि रसिद जारी गरेर उक्त रसिदबाट प्राप्त आम्दानी समयमै बैंक दाखिला गरि आम्दानीको यथार्थ र पारदर्शी हिसाव राख्नु पर्दछ ।

२४ **कर निर्धारण र संकलनः**

२४.१ **आन्तरिक आय र खर्चको विश्लेषण** : पालिकाको यस आर्थिक वर्षको आन्तरिक आय र खर्चको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

क्र.सं.	आर्थिक वर्ष	आन्तरिक आय	पालिकाको जम्मा खर्च	खर्चको प्रतिशत
१	२०८१/८२	९७३३९७१	६२५८४३८७५	६५६४.३५

पालिकाको यस आर्थिक वर्षको जम्मा खर्च रु.६२५८४३८७५/- रहेको छ भने आन्तरिक आय रु.९७३३९७१/- रहेको छ । पालिकाको कुल खर्च आन्तरिक आयको ६५६४.३५ प्रतिशत बढी हुन आउँछ जुन खर्चको तुलनामा आन्तरिक आय ज्यादै न्यून रहेको देखिन्छ । अत: पालिकाले खर्चको तुलनामा आन्तरिक आय बृद्धि गर्दै प्रदेश तथा संघीय अनुदानको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ ।

२४.२ **कर तथा शुल्क असुली:** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर, घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विटौरी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । ती आय शीर्षकमा आय अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छः

सि.नं.	आम्दानी शीर्षक	अनुमान	संकलन/असुली	आम्दानी (%)
१	सम्पती कर	१५००००००	५५७३०८	३७.१५
२	भुमिकर/मालपोत	२२००००००	१९४९८४२	८८.६३
३	वहाल कर	६०००००	३६५७६१	६०.९६
४	वहाल विटौरी कर	१०००००	१५४५९	१५.४६
५	सवारी साधन कर (साना सवारी)	१०००००	४०००	४.००
६	पुर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	२०००००	०	०.००
७	अन्य कर	३०००००	८३१६५	२७.७२
८	अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	५००००	६६२०९०	१३२४.१८
९	विद्युत सेवा शुल्क	१०००००	९२००	९.२०
१०	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	३६२५०००	१६४०६१५	४५.२६
११	न्यायिक दस्तूर	५०००	३९००	७८.००
१२	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	१०००००	७०००	७.००
१३	परीक्षा शुल्क	१०००००	१५४००	१५.४०
१४	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	२०००००	१५८३५०	७९.१८
१५	नक्सापास दस्तुर	५०००००	५००	०.१०
१६	सिफारिश दस्तुर	२५००००००	२१४०८१९	८५.६३
१७	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	५०००००	४८५६५०	९७.१३
१८	नाता प्रमाणित दस्तुर	१०००००	५९४००	५९.४०
१९	अन्य दस्तुर	१०००००	३८५७००	३८५.७०
२०	व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	१०००००	३०६१५०	३०६.१५
२१	जलस्रोत सम्बन्धी अन्य दस्तुर	५००००	६०००	१२.००
२२	अन्य क्षेत्रको आय	५००००	१५५०६०	३१०.१२
२३	न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत	१००००	३००	३.००
२४	अन्य राजस्व	१०००००	१४६७२	१४.६७
२५	व्यवसाय कर	१५००००००	७०२४३०	४६.८३
२६	बेरूजू	१००००	५२००	५२.००
	जम्मा	१४७००००००	९७३३९७१	६६.२२

पालिका भित्र रहेका करदाताहरुको व्यवस्थित अभिलेख पेश नभएकोले असुली यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था देखिएन । तसर्थ पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रका करदाताहरुको पहिचान गरेर अभिलेख अद्यावधिक गरी करको दायरामा ल्याउनु पर्दछ ।

२४.३

कर संकलनः स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर, घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विटौरी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाको यस वर्षको आन्तरिक आयको अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ:

आय शीर्षक	अनुमान	असुली	असुली प्रतिशत
आन्तरिक आय	१४७०००००	९७३३९७१	६६.२२

उपरोक्त विवरण अनुसार पालिकाले आन्तरिक आयको अनुमान रु.१४७०००००/- गरेकोमा अनुमानको तुलनामा ६६.२२ प्रतिशत अर्थात रु.९७३३९७१/- आन्तरिक आय संकलन गरेको देखिन्छ। अतः पालिकाले संघीय र प्रदेश सरकार प्रतिको निर्भरता घटाउन आन्तरिक आय बृद्धि गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

२५ **कृषि तथा पशु विकासमा आधारित सानाकिसान तथा युवा उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम (हेफर प्रोजेक्ट नेपाल):**
कृषि तथा पशुवस्तुहरुको उत्पादन वृद्धि गरी रोजगारमूलक उद्यमशिल र मर्यादित कृषि व्यवसायको विकास गर्न लाभग्राहीहरुलाई स्वावलम्वी समूहहरुमा बाख्रा व्यवस्थापन र उन्नत प्रविधिहरुको अनुसरणवाट उत्पादन, उत्पादकत्व र उद्यमशिलता अभिवृद्धि गर्नु र कृषि क्षेत्रको विकासका लागि संस्थागत संयन्त्र निर्माणार्थ पशु खरिद, वागवानी तथा ढुवानी, कृषि सामग्री तथा यन्त्र उपकरण, तालिम तथा अनुगमनका लागि कृषि तथा पशु विकासमा आधारित किसान तथा युवा उद्यमशिलता सझेदारी परियोजना "हेफर प्रोजेक्ट नेपाल" र पालिका वीच रु.३७१४२८५७/- को लागत साझेदारीमा मिति २०८३/१२/३० सम्म कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गरी मिति २०८१/९/२१ मा सम्झौता भएको छ । कुल लागत मध्ये ७० प्रतिशत ले हुने रकम रु.२६००००००/- पालिकाले र बाँकी हुने रकम रु.१११४२८५७ /- हेफरले व्यहोर्ने व्यवस्था गरेको छ।यस परियोजना अन्तर्गत यस कार्यालयवाट हेफर प्रोजेक्ट नेपाललाई आ.व.२०८१/८२ मा रु.८००००००/- भुक्तानी भएको छ । हेफर इन्टरनेशनलसँग बहु वर्षीय दायित्व सिर्जना गर्ने गरी सम्झौता गर्नु बजेट नीति तथा सिद्धान्त बमोजिम देखिएन । यस सम्वन्धमा देखिएका व्यहोराहरु देहाय अनुसार रहेका छन् :

२५.१ पालिकाले हेफरसँग कृषि तथा पशु उद्यमशिलता विकास परियोजना सञ्चालनको लागि २०८१/९/२१ मा तीन वर्षको लागि सम्झौता गरेको मध्ये यस आ.व. मा पालिकाबाट गर्ने खर्च मध्ये अनुगमन मुल्याङ्कन, तालिम लगायतमा समेत रु.८००००००/- हेफरलाई उपलब्ध गराएको छ। पालिकामा रहेका स्थायी दरबन्दी भित्रको कृषि शाखाबाट सम्पादन गर्नुपर्ने नियमित काम उक्त गैरसरकारी संस्थालाई भुक्तानी गर्ने गरी सम्झौता गरेर व्ययभार बढाएको देखिन्छ।

२५.२ पालिकाले सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यक्रमहरु जस्तो बाख्रा वितरण, खोरसुधार, घाँसको विउ वितरण तथा सचेतना सम्वन्धि तालिम कार्यक्रमहरुलाई व्यवस्थापन गर्न दरवन्दी अनुसार कृषि तथा पशु प्राविधिक कार्यरत रहेको कृषि तथा पशु सेवामा योगदान पुर्याउन एक पालिका एक प्राबिधिक को छुट्टै व्यवस्था गरिएकोमा यस्ता कार्यक्रमहरु कार्यालयका कर्मचारीहरुबाट नैं नगराई परमर्शदाताको खोजी गरि हेफर प्रोजेक्ट नेपालबाट गराईनु युक्तिसंगत देखिएन।अत पालिकाका कृषि प्राविधिकबाट सम्पादन हुने पालिका भित्रका कामलाई पालिकाले समानिकरण अनुदानबाट गैरसरकारी संस्थालाई भुक्तानी गर्ने काममा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

२५.३ पालिकाले नागरिकलाइ पुर्याउनुपर्ने आधारभूत कृषिमा आफ्नो स्वीकृत संरचनामार्फत सेवा पुर्याउनु पर्नेमा यस प्रकार अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाबाट कार्य गराउदा खरिद ऐन २०६३ को दफा ३१ मा सूचीमा समावेश भएका आशयपत्रदाता सँग ३० दिनको सूचना दिई प्राविधिक एवं आर्थिक प्रस्ताव माग गर्नुपर्ने गुणस्तर र लागत विधि वा न्युन लागत विधिबाट छनौट गर्ने र खरिद सम्झौता पश्चारत सेवा प्रदायकबाट अग्रीम बैंक जमानत लिई सम्झौता रकमको २ प्रतिशतसम्म पेश्की दिन सकिने व्यवस्था छ । पालिकावाट हेफर प्रोजेक्ट नेपाललाई विना कुनै जमानत पेश्की दिएको नियम सम्मत भएन ।

२५.४ पालिका र हेफर नेपाल बीच भएको सम्झौता भएकोमा शत प्रतिशत कार्य नेपाल गाजा डेभलपमेन्ट फाउन्डेशन/संस्था मार्फत गराएको छ । हेफर नेपाल संस्थावाट नेपाल गाजा डेभलपमेन्ट फाउन्डेशन/संस्था मार्फत सम्झौताको शत प्रतिशत कार्य गराई भुक्तानी लिएको

पाईयो ।सम्झौताको बुदा नं. अनुसार संचालित कार्यक्रमको कार्यक्रम व्यवस्थापन तथा अनुगमन समितिले व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१ बमोजिम चौमासिक रुपमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने र कार्यक्रमको अन्तिम भुक्तानी हुनुअघि पालिका स्तरीय अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिले कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था रहेकोमा पालिकावाट स्थलगत अनुगमन सहित कमि कमजोरी भएकोमा सुधार गर्न लगाउने गरी प्रतिवेदन तयार भएको छैन।

२५.५ सम्झौताको बुँदा नं.८.५ मा परियोजनाको प्रगति प्रतिवेदनमा क्रियाकलाप सम्पादन भएको र त्यसवाट आएको उपलब्धी र सो कार्यक्रमले पारेको प्रभावलाई समेत समेटी हेफर संस्थाले पालिकामा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । हेफर प्रोजेक्ट नेपालले यस कार्यक्रम वाट प्राप्त उपलब्धी र पारेको प्रभाव प्रतिवेदनमा समेटी पालिकामा पेश गर्ने गरेको देखिएन।उपलब्धी र प्रभावलाई मापन गर्ने वस्तुगत आधार तथा मापदण्ड तयार नगरी सम्झौता भएको छ । यसले गर्दा यो कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व लक्षित परिवारहरुको कृषि तथा पशुवस्तुहरुको उत्पादन वृद्धि गरी रोजगारमूलक उद्यमशिल र मर्यादित कृषि व्यवसायको विकास को बास्तविक अवस्था एकिन गरेको छैन् भने कार्यक्रम सञ्चालन पश्चात कृषि तथा पशुवस्तुहरुको उत्पादन वृद्धि गरी रोजगारमूलक उद्यमशिल र मर्यादित कृषि व्यवसायको विकासमा के कस्तो सुधार तथा परिवर्तन भयो विश्लेषण गर्न सक्ने अवस्था रहेन । वस्तुगत आधार तथा मापदण्ड तयार नगरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नाले सरकारी खर्चको प्रतिफल र गुणस्तरमा आस्वस्त हुन सकिएन ।

२६ **कृषि तथा पशु तर्फः**

२६.१ **कृषि तथा पशुमा अनुदान**: कृषिसँग सम्बन्धित सहकारी तथा संघ संस्थाहरुलाई कृषि विकासका लागि प्रदान गरिने अनुदान कार्यक्रम कार्यान्वियन निर्देशिका, २०७३ को बुँदा नम्बर ७ मा अनुदान दिने सार्बजनिक निकायको जिम्मेबारी सम्बन्धी ब्यबस्था गरेको छ । निर्देशिकाको बुँदा नम्बर ७.२ मा अनुदानको कार्यान्वियन गर्न गराउन नियमित रुपमा सुपरीबेक्षण अनुगमन तथा गुणस्तर नियन्त्रण गरी वा गराई निर्धारित समयमा कार्य सम्पन्न हुने सुनिश्चितता गर्नु सम्बन्धित सार्बजनिक निकायको प्रमुखको कर्तब्य हुने उल्लेख छ । पालिकाले उपलब्ध गराएको सरकारी अनुदान रकमको वितरण सदुपयोग सही एवं समुचित तरिकाले गरी खर्चको सार्वजनिकिरण एवं अनुगमन हुनु पर्दछ र सो को प्रभावकारीता मापन गर्ने संयन्त्र विकास गरी पूँजी निर्माण गर्ने उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा बृद्धि भए नभएको सम्बन्धमा प्रतिवेदन तयरा गरी पेश गर्नुपर्दछ । यस वर्ष कृषि तथा पशु कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालित केही कार्यक्रमहरु देहाय अनुसार रहेका छन्।

क्र.सं.	अनुदान दिएको संस्थाको नाम र ठेगाना	अनुदान विषय (कृषि पशु लगायत)	अनुदान रकम रु.
१	अर्गानिक कृषक समुह ब ०७	मकै बाली पकेट कार्यक्रम	११९९०००
२	दगातुन्डाँडा कृषक समूह ०१, मिलिजुली कृषि तथा पशुपन्छी समूह	मकै बाली प्रबर्दन कार्यक्रम	६९२०००
३	मेलमिलाप कृषक समुह, आधुनिक तथा अर्गानिक कृषक समूह, मिलिजुली कृषि तथा पशुपन्छी समूह, टुटिफेद पशुपलन तथा कृषि फर्म	पशु नश्ल सुधार कार्यक्रम	११३६००
४	न्यु कालिका बागलुङ मासु पसल ०२	मासु पसल सुधार	५००००
५	तमु भेडा बाख्रा फर्म, श्रीरिस भेडा तथा कृषि फर्म, शेरचन भेडा बाख्रा फर्म	भेडी गोठ प्रवर्दन कार्यक्रम	९३०२४
	जम्मा		२१४७६२४

पालिकाले अनुदान वितरण पश्चातको उपलव्धी मापन गरेको छैन । अनुदानवाट प्राप्त लाभको विश्लेषण गरी आगामी दिनमा अनुदानको कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ । अनुदान रकम विभिन्न तरिकाबाट साना-साना कार्यक्रम बनाई वितरण गर्दा अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त नहुने र यसले उत्पादकत्वमा समेत बृद्धि नगर्ने हुँदा ठूला अनुदानका कार्यक्रम सञ्चालन गरी कृषि पेशालाई आकर्षित गर्नुपर्छ । पालिकाले कृषि क्षेत्र तथा पशु क्षेत्रमा विभिन्न अनुदान दिएकोमा अनिवार्य वीमा गरेर मात्र अनुदान दिने नीति तय गरेको देखिएन । एक सरकारले ल्याएको नीतिलाइ अर्को सरकारले सहयोग गर्ने गरी कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ । साथै कृषि तथा पशु सम्बन्धी केही कार्यक्रमहरु

बिनालागत सहभागीतामा सञ्चालन भएको भएमा अनिवार्य लागत सहभागिता गराएर कृषकको स्वामित्व कायम गराई अनुदानको प्रभावकारी उपयोग गराउने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

२६.२ **अनुदान व्यवस्थापन:** पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार यस वर्ष कृषि तथा पशु लगायतका क्षेत्रमा देहाय बमोजिम अनुदान वितरण गरेको छः

सि. नं .	अनुदानको विवरण	अनुदान रकम
१	कृषि तर्फ	१८९१०००
२	पशु तर्फ	२५६६२४
	जम्मा	२१४७६२४

उपरोक्त विवरण अनुसार यस पालिकाले यो वर्ष कृषि पशु लगायतका क्षेत्रमा रु.२१४७६२४/- अनुदान वितरण गरेको छ । अनुदान वितरण पश्चात अनुगमन प्रभावकारी रुपमा गरी उपलब्धी मापन गरेको नदेखिएकोले अनुदानको सदुपयोग भएको सम्बन्धमा आस्वस्त हुन सकिएन । अतः अनुदान वितरणसँगै अनुगमन संयन्त्र बलियो बनाई अनुदानको अपेक्षित रुपमा सदुपयोग भए नभएको एकिन गर्नु पर्दछ ।

२७ **सूचना प्रविधि सम्बन्धी यन्त्र उपकरण खरिद:**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८ मा खरिद गर्दा प्रतिस्पर्धा सिमित हुने गरी टुक्रा टुक्रा पारी खरिद गर्नु नहुने उल्लेख छ । त्यसैगरी सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८४ मा सार्वजनिक निकायले बीसलाख रुपैयासम्म लागत अनुमान भएको जुनसुकै खरिद गर्दा सिलबन्दी दरभाउपत्रको माध्यमबाट र नियम ३१ बमोजिम बीस लाख रुपैयाभन्दा बढी लागत अनुमान भएको जुनसुकै खरिद गर्नुपर्दा खुला बोलपत्रको माध्यमबाट खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा निम्नानुसार रु.२४६९९६०/- को सूचना प्रविधि सम्बन्धी यन्त्र उपकरण सोझै खरिद गरेको छ । तसर्थ पालिकाले वडा कार्यालयमा विनियोजित भएको बजेट र पालिकास्तरमा विनियोजित बजेट समेतलाई एकमुष्ट प्याकेजिङ गरी प्रतिस्पर्धी एवं मितव्ययी तरिकाले सूचना प्रविधि सम्बन्धी यन्त्र उपकरण खरिद गर्नुपर्दछ ।

व. उ. शी. नं.	गो भौ नं	खरिदको व्यहोरा	आपूर्तिकको नाम	रकम
पालिका पुँजीगत	४९- २०८१ / १०/०६	Dell Computer-१ थान	माईक्रो कम्प्युटर सप्लायर्स (६०१७६९४३८)	९९६००
पालिका पुँजीगत	७७- २०८१ / १०/२९	ACER Laptop-८ थान	पिस कम्प्युटर सिस्टम्स् (३१२१२९५८०)	७५९३६०
शिक्षा चालु	१४१- २०८२ / ०३/०९	HIKVISION 4K HD Interactive Display Board 75”- ३ थान	न्यु कम्प्युटर बजार खरिद तथा बिक्री केन्द्र, बागलुङ (६००५०२७१३)	५७००००
शिक्षा चालु	१४१- २०८२ / ०३/०९	Heavy Trolly Stand-३ थान	न्यु कम्प्युटर बजार खरिद तथा बिक्री केन्द्र, बागलुङ (६००५०२७१३)	४८०००
शिक्षा चालु	१४१- २०८२ / ०३/०९	Konica Minolta Photocopy Machine-१ थान	न्यु कम्प्युटर बजार खरिद तथा बिक्री केन्द्र, बागलुङ (६००५०२७१३)	११८०००
पालिका पुँजीगत	१४२- २०८२ / ०३/०९	HIKVISION 4K HD Interactive Display Board 75”- १ थान	न्यु कम्प्युटर बजार खरिद तथा बिक्री केन्द्र, बागलुङ (६००५०२७१३)	१९००००
पालिका पुँजीगत	१४२- २०८२ / ०३/०९	Heavy Trolly Stand-१ थान	न्यु कम्प्युटर बजार खरिद तथा बिक्री केन्द्र, बागलुङ (६००५०२७१३)	१६०००
शसर्त चालु	५३- २०८१ / १०/०६	Dell XPS 9320 Laptop-१ थान	माईक्रो टेक कम्प्युटर सप्लायर्स (६०१७६९४३८)	२३००००
शसर्त चालु	५३- २०८१ / १०/०६	Brother Printer-१ थान	माईक्रो कम्प्युटर सप्लायर्स (६०१७६९४३८)	४००००
पालिका पुँजीगत	२७९- २०८२ / ०३/१५	HIKVISION 4K HD Interactive Display Board 75”- २ थान	न्यु कम्प्युटर बजार खरिद तथा बिक्री केन्द्र, बागलुङ (६००५०२७१३)	३९००००
पालिका पुँजीगत	२७९- २०८२ / ०३/१५	Backup System-१ थान	न्यु कम्प्युटर बजार खरिद तथा बिक्री केन्द्र, बागलुङ (६००५०२७१३)	९०००
			जम्मा	**२४६९९६०**

२८ **फर्निचर खरिद:**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८ मा खरिद गर्दा प्रतिस्पर्धा सिमित हुने गरी टुक्रा टुक्रा पारी खरिद गर्नु नहुने उल्लेख छ । त्यसैगरी सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८४ मा सार्वजनिक निकायले बीसलाख रुपैयासम्म लागत अनुमान भएको जुनसुकै खरिद गर्दा सिलबन्दी दरभाउपत्रको माध्यमबाट र नियम ३१ बमोजिम बीस लाख रुपैयाभन्दा बढी लागत अनुमान भएको जुनसुकै खरिद गर्नुपर्दा खुला बोलपत्रको माध्यमबाट खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा निम्नानुसार रु.२३३८०५३/- को फर्निचर सोझै खरिद गरेको छ । तसर्थ पालिकाले वडा कार्यालयमा विनियोजित भएको बजेट र पालिकास्तरमा विनियोजित बजेट समेतलाई एकमुष्ट प्याकेजिङ गरी प्रतिस्पर्धी एवं मितव्ययी तरिकाले फर्निचर खरिद गर्नुपर्दछ ।

ब.उ.शी.नं.	गो.भौ.नं.	खरिदको व्यहोरा	आपूर्तीकर्ता नाम	रकम
पालिका पुँजीगत	१९-२०८१/०६/१७	विभिन्न प्रकारका फर्निचर खरिद	सृष्टि फर्निचर सेन्टर, बागलुङ (३०३६४४२३४) बिल नम्बर-३०	४७३१८
पालिका पुँजीगत	१९-२०८१/०६/१७	विभिन्न प्रकारका फर्निचर खरिद	सृष्टि फर्निचर सेन्टर, बागलुङ (३०३६४४२३४) बिल नम्बर-५७	६५३७०५
पालिका पुँजीगत	२०-२०८१/०६/१७	अफिस टेबल, र्याक लगायतका फर्निचर खरिद	स्टार फर्निचर उद्योग (६०१५३४८०१)	३६९५०
पालिका पुँजीगत	३२-२०८१/०७/२४	४३ थान डेक्स बेन्च खरिद	पोखरा युपिभिसी उद्योग (३०५७११७८६)	४७३०००
पालिका पुँजीगत	३२-२०८१/०७/२४	विभिन्न प्रकारका फर्निचर खरिद	स्टार फर्निचर उद्योग (६०१५३४८०१)	३५०४९०
पालिका पुँजीगत	३११-२०८२/०३/२२	विभिन्न प्रकारका फर्निचर खरिद	स्टार फर्निचर उद्योग (६०१५३४८०१)	५००००
संघीय ससर्त चालु	१४१-२०८२/०३/०१	विभिन्न प्रकारका फर्निचर खरिद	सुन्द्रावती डेकोरेसन प्रा.ली.(६०१५३४८०१)	७२६५९०
			जम्मा	२३३८०५३

२९ **सरसफाई, स्तरोन्नती तथा मर्मत खर्च:**

सार्वजिनक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ३१ (१) मा सार्वजनिक निकायले बीसलाख रुपैयाँ भन्दा बढी लागत अनुमान भएको निर्माण कार्य मालसामान वा जुनसुकै सेवा खरिद गर्नुपर्दा खुला बोलपत्रको माध्यमद्वारा खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकको छ । त्यसैगरी सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा ८ (२) मा सार्वजनिक निकायले खरिद कार्य गर्दा प्रतिस्पर्धा सिमित हुनेगरी टुक्रा-टुक्रा पारी खरिद गर्नु हुँदैन भन्ने व्यवस्था रहेको छ । यस पालिकाको स्वामित्वमा एक्साभेटर-१ थान र ब्याकहोल्ड लोडर-१ थान सडक सरसफाई तथा स्तरोन्नती गर्ने प्रकृतिका यन्त्र उपकरण तथा सवारी साधन रहेको अबस्थामा पालिका भित्रका विभिन्न वडामा सडक सरसफाई, स्तरोन्नती तथा पुर्वाधार मर्मत सम्बन्धी कार्य गर्न ६ वटा बाह्य निर्माण व्यवसायी तथा कम्पनीबाट सोझै खरिद गरि विभिन्न वडाको गरी रु.५२९४६१५/- खर्च लेखेको छ । यसरी बाह्य पक्षबाट सडक सरसफाई तथा स्तरोन्नती र मर्मत कार्य गराउँदा कुनै वडामा निर्माण कम्पनीको बिल बमोजिमको भुक्तानी तथा कुनैमा बिल बमोजिमको खर्च र ईन्धन खर्च दुवै पालिकाले व्यहोर्ने गरि संझौता गरेर सोही बमोजिम बाह्य कम्पनीहरुलाई भुक्तानी दिएको छ । सडक सरसफाई तथा स्तरोन्नती गर्ने एक्साभेटर-१ थान र ब्याकहोल्ड लोडर-१ थान पालिकासँगै भएको अबस्थामा आफुसँग उपलब्ध साधनको उच्चतम प्रयोग गर्नुपर्नेमा आफ्नै साधनबाट सम्पन्न गर्न मिल्ने कार्य बाह्य निर्माण ब्यबसायीबाट गराई खर्च लेखेको मित्तव्ययी हुने देखिएन । पालिकाले आफुसँग उपलब्ध एक्साभेटर-१ र ब्याकहोल्ड लोडर-१ अन्यत्र भाडामा लगाएर आफ्नो कार्य बाह्यपक्षबाट गराएको भएमा सो बाट हुने आम्दानी पालिकाको राजश्वमा दाखिला पनि गरेको छैन । यस्तो कार्य गर्दा सरसफाई तथा स्तरोन्नती गर्ने वडा अनुसारका सडकहरुको कामको अनुमानित परिमाण एकिन गरि सार्वजनिक खरिद कानूनको व्यवस्था अनुसार प्रतिष्पर्धा गराएर न्यून लागतमा कार्य गर्नु गराउन पर्नेमा सोझै खरिद गरेर सडक सरसफाई तथा स्तरोन्नती र मर्मत कार्यमा रु.५२९४६१५/- खर्च लेखेको अनियमित देखिएको रु..

क्र.सं	व.शि.नं.	गो.भौ.नं.	मिति	कामको विवरण	वडा नम्बर	भुक्तानी पाउनेकम्पनी	भुक्तानी रकम
१	पालिकापुँजीगत	२५	२०८१/ ०७/ २०	बाटोसरसफाई तथा मर्मत	४	जयदुर्गानिर्माण सेवा (११९३७५८२८)	७१९११९
२	पालिकापुँजीगत	२७	२०८१/ ०७/ २१	बाटो भर्नेकार्य	२	के.सी.निर्माण सेवा	४१८००
३	पालिकापुँजीगत	२८	२०८१/ ०७/ २३	मोटरबाटोमर्मत	८	हिमाल सागरसमृद्ध ब्रदर्श कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली. (६१०४१७६५)	६४९१००
४	पालिकापुँजीगत	२९	२०८२/ ०७/ २३	मोटरबाटोमर्मत	२	आयुष्मानिर्माण सेवा (१०७४३१५८७)	५२०६५९
५	पालिकापुँजीगत	३०	२०८१/ ०७/ २३	मोटरबाटोसफाई	५	जयदुर्गानिर्माण सेवा (११९३७५८२८)	६९३१५०
६	पालिकापुँजीगत	३४	२०८१/ ०८/ १०	मोटरबाटोसरसफाई	१	आयुष्मानिर्माण सेवा (१०७४३१५८७)	६४८८४१
७	पालिकापुँजीगत	४४	२०८१/ ०९/ ०९	मोटरबाटोमर्मत सम्भागर		हिमाल सागरसमृद्ध ब्रदर्श कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली. (६१०४१७६५)	१२७७१९
८	पालिकापुँजीगत	२०९	२०८२/ ०१/ १७	मोटरबाटोसफाई	३	ए.टि.निर्माण सेवा (६०७७३४६९६)	४२४८४१
९	पालिकापुँजीगत	३२६	२०८२/ ०३/ २३	मोटरबाटोसफाई	१०	हिमाल सागरसमृद्ध ब्रदर्श कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली. (६१०४१७६५)	२५२३२२
१०	पालिकापुँजीगत	२९२	२०८२/ ०३/ १७	वडाको थपकार्य	८	आयुष्मानिर्माण सेवा (१०७४३१५८७)	३९६३७२
११	पालिकापुँजीगत	३००	२०८२/ ०३/ १८	वडाको थपकार्य	३	आयुष्मानिर्माण सेवा (१०७४३१५८७)	५५९६०६
१२	पालिकापुँजीगत	३०१	२०८२/ ०३/ १८	मोटरबाटोमर्मत	१०	पन्चासेमगर कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली. (६०९६०३७४५)	९९५५०
१३	पालिकाचालु	४८	२०८१/ ०६/ १५	विभिन्नवडामा पहिरो सफाई		हिमाल सागरसमृद्ध ब्रदर्श कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली. (६१०४१७६५)	१६१५३६
						जम्मा	**५२९४६१५**

वर्षातको समयमा र धेरै स्थानमा एकैपटक विपदको समयमा आकस्मक रुपमा सडक सफाई गर्नुपरेको अबस्थामा पालिकामा उपलब्ध साधनले मात्र काम गर्न सम्भब नहुने कारण बाह्यपक्षबाट काम गराउनुपरेको पालिकाले जनाएको छ ।

अनियमित भएको	५२,९४,६१५

३० **कार्य स्वीकार प्रतिवेदन:**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११७ मा सार्वजनिक निकायले सम्पन्न भएको निर्माण कार्यको कार्यस्वीकार प्रतिवेदन र नियम १२५ मा कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस पालिकाले देहायका निर्माण कार्यमा अन्तिम बिल सहित रु.३३१६४०९७/- भुक्तानी गरेकोमा हाल सम्म कार्य स्वीकार प्रतिवेदन पेश नगरेकोले निर्माण कार्य सम्पन्न भएको कार्य स्वीकार प्रतिवेन तयार गर्नुपर्दछ

सि.नं.	सम्पादित कामको विवरण	ठेक्का नम्बर	संझौता रकम	अन्तिम बिल सम्म भुक्तानी रकम
१	खर्बाङ दशा सिशाखानी बाटो स्तरोन्नती	BRM/NCB/W/04/2081-82	९६०९६८९	८२३९५५६
२	बन्स्पती मा वि भवन निर्माण	BRM/NCB/W/03/2081-82	२६०२३३०८	२४९२४५४१
	जम्मा			३३१६४०९७

३१ **पाइप खरिद र जडानः**

गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७९ को नियम ३७ (छ) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपलब्ध श्रोत साधन तथा सम्पत्तिको समुचित उपयोग भएको र सम्पत्ति हानी नोक्सानी नहुने गरी सम्भार तथा संरक्षणको उचित व्यवस्था गरेको सुनिश्चित भएर मात्र खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । त्यसैगरी सोही नियमावलीको नियम ३६ (९) मा जिम्मेबार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल भर्पाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । पालिकाले देहाय अनुसार शीर्षकबाट देहाय अनुसार रु.१७८८५०९/- को पाइप खरिद गरेकोमा पाइप जडान गरेको प्रतिवेदन पेश नगरेकोले खरिद भएका पाईप जडानको प्रमाण पेशगर्ने रु..

व. उ . शि . नं .	गो. भौ . नं .	पाइप र फिटिङ्गसकोविवरण	परिमाण	आपुर्तिकर्ता	रकम
गाउँपालिका चालु	११- २०८१ / ६ / ५	एच डि पाइप	९०० मिटर	खरेलडाँडा भाँडा पसलएण्ड हार्डवेयर सेन्टर (६०२८६६४५१)	४०९१३
गाउँपालिका चालु	११- २०८१ / ६ / ५	एच डि पाइप ९० एम. एम. पि . एच . ९० को	१५० मिटर	खरेलडाँडा भाँडा पसलएण्ड हार्डवेयर सेन्टर (602866451)	९०२६३
गाउँपालिका चालु	३२६- २०८२ / ३ / २३	६३ एम. एम . एच . डि .डि . इ . पाइप (PH 90) २५० एम . एम . को	३०० मीटर	सुरक्षा स्टोर्स (६००२९६४४३)	८४२६४
गाउँपालिका चालु	३९७- २०८२ / ३ / १७	६३ एम. एम . PN- 10 HDPE पाइप १६० एमएम PN-6HDPE पाइप १२ मिटर	१०० मिटर	एस. एस . सप्लायर्स (६०१३८१४४१)	४२४५६
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	HDPE Pipe 90mm (pn10)	270 mtr	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	१०७२७१
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	GI-HDPE Flange set 3”	4 set	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	१५०९०
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	GI Pipe 3”*1 mtr (2 side thread)	2 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	३२३४
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	GI Pipe 3”*2 mtr (2 side thread)	2 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	६४६७
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	Gate valve 3” (with flange, N4t bolt)	4 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	३४१३२
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	GI Nipple 3”*18”	4pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	३४१३
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	GI Nipple 2”*6”	12 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	२२१०
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	GI Nipple 3”*18”	2 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	११०५
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	2” (300 cast steel) NRV value	1 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	२८६५४
गाउँ	३२४-	Water pressure guage meter 1	4 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु	१००६०

पालिका पूँजीगत	२०८२ / ३ / २३			एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	Ms long bend 2”	4pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	७९०४
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	Ms Tee 2”	4 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	८८४६
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	GI Pipe 3” (m) 18 mtr	6 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	८०८४
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	GI pipe 2 “ (H) 18 mtr	6 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	५४७०
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	PPR Pipe 63 mm (PN 16) (2”)	350 mtr	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	२७८४९२
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	PPR Pipe 63 mm (PN 16) (2”)	350 mtr	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	२०४१७६
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	PPR socket 63mm (2”)	305 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	५३९७०
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	PPR male socket 63mm (1”)	2 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	३०५८
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	PPR female socket 63mm (2”)	2 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	१८५३
गाउँ पालिका पूँजीगत	३२४- २०८२ / ३ / २३	Butwal to Badigad gaupalika vehical transportation charge	1LS	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	४००००
गाउँ पालिका पूँजीगत	२४८- २०८२ / ३ / २३	PPR Pipe 63mm (PN 16) 2”	375mtr	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	३०००००
गाउँ पालिका पूँजीगत	२४८- २०८२ / ३ / २३	PPR Pipe 63mm (PN 10) 2”	375 mtr	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	२२६८७५
गाउँ पालिका	२४८- २०८२ / ३ /	PPR socket 63 mm (2”)	350 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	७५२५०

पूँजीगत	२३				
गाउँ पालिका पूँजीगत	२४८-२०८२ / ३ / २३	2” (33 cast steel) swith valve	2 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	६४०००
गाउँ पालिका पूँजीगत	२४८-२०८२ / ३ / २३	2” (33 cast steel) NRV valve	1 pcs	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	२९०००
गाउँ पालिका पूँजीगत	२४८-२०८२ / ३ / २३	Vehicle transportation charge to badigad gaupalika	1 trip	ग्रिन नेपाल डिप वेलकन्सट्रक्सन एण्ड डब्लु एस पी सप्लायर्स (६१०४३२९५)	१२०००
				जम्मा	१७८८५०९

प्रमाण पेश नगरेको	१७,८८,५०९

३२ **बृद्धिमुखी उद्यमशीलता र रोजगारी प्रबर्द्धन कार्यक्रम:**

गण्डकी प्रदेशको समावेशी आर्थिक रुपान्तरणको लागि रोजगारी र आयवृद्धि गर्न गण्डकी प्रदेशको उद्योग पर्यटन मन्त्रालय, बडिगाड गाउँपालिका र दायित्व संस्थाबीच २०८१/८/२४ मा त्रीपक्षीय सम्झौता भई बृद्धिमुखी उद्यमशीलता र रोजगारी प्रबर्द्धन कार्यक्रम संचालनको लागि रु.१४३४१६६/- खर्च लेखेको छ । यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार छन् :

३२.१ गण्डकी प्रदेशको आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायीत्व नियमावली, २०७९ को नियम ३६ (५) मा जिम्मेबार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल, भर्पाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । गण्डकी प्रदेशको समावेशी आर्थिक रुपान्तरणको लागि रोजगारी र आयवृद्धि गर्न गण्डकी प्रदेशको उद्योग पर्यटन मन्त्रालय, बडिगाड गाउँपालिका र दायित्व संस्थाबीच २०८१/८/२४ मा भएको त्रीपक्षीय सम्झौतामा उक्त कार्यक्रम २०८२ जेष्ठ मसान्त सम्ममा सम्पन्न गर्नुपर्ने उल्लेख छ । उक्त कार्यको भुक्तानी प्रयोजनको लागि दायित्वले पेश गरेको खर्च विवरणमा उल्लेख भए अनुसार जम्मा ४ शीर्षकका ३२ क्रियाकलापहरु सम्पन्न गर्नुपर्नेमा आर्थिक वर्षको अन्तसम्म जम्मा ७ वटा मात्र कृयाकलाप सम्पन्न गरेको छ भने सम्पन्न भएको कृयाकलापहरुमा भएको खर्च रु.११६७५९८/- को प्रदेशले व्यहोर्नुपर्ने रकम समेत पालिकाबाट भुक्तानी भएको छ । त्यसैगरी त्रीपक्षीय सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसार पालिका र दायित्वबीच हुनुपर्ने आर्थिक सम्झौता लेखापरीक्षणमा पेश नभएकोले सो अनुसारको सम्झौता भए/नभएको सम्बन्धमा यकिन गर्न नसकिनुका साथै लागत अनुमान र प्रस्तावना पेश नभएको र दायित्वले व्यहोर्नुपर्ने रकम समेत नतोकिएकोले यस कार्यक्रमबाट भएको खर्च अनियमित भएको रु..

अनियमित भएको	११,६७,५९८

३२.२ दायित्वलाई पेश्की उपलब्ध गराउने प्रयोजनका लागि कार्यालयले तयार गरेको टिप्पणी र आदेशमा उल्लेख भए अनुसार यस कार्यक्रमको लागि गण्डकि प्रदेश सरकारको रु.४००००००/- र बडिगाड गाउँपालिकाको रु.२००००००/- लागत साझेदारीमा बजेट बिनियोजन भएकोमा यस आर्थिक वर्ष पालिकामा दायित्वले फिर्ता गरेको रु.२६६५६८/- घटाउँदा हुने रु.११६७५९८/- खर्च भएकोमा प्रदेश सरकारले व्यहोर्नुपर्ने ६६ प्रतिशतले हुने रु.७७०६१४/- प्रदेश सरकारबाट प्राप्त नगरी पालिकाले नैं खर्च गरेकोले यसरी खर्च भएको रकम प्रदेश सरकारबाट सोधभर्ना प्राप्त गर्नुपर्ने रु.

सोधभर्ना नलिएको	७,७०,६१४

३२.३ गण्डकी प्रदेशको उद्योग पर्यटन मन्त्रालय, बडिगाड गाउँपालिका र दायित्व संस्थाबीच २०८१/८/२४ मा भएको सम्झौतामा उक्त कार्यक्रमको कूल लागत अनुमान, साझेदारीका पक्षहरुले व्यहोर्ने रकमको हिस्सा सम्बन्धमा कुनै कुरा उल्लेख गरिएको छैन भने कार्यक्रमको प्रस्तावना समेत लेखापरीक्षणमा पेश भएन । उक्त सम्झौताको अन्यशर्तहरुको बुदा नं. ४ मा कार्यक्रमका जिम्मेवारीहरु प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न बडिगाड गाउँपालिका र दायित्वबीच आर्थिक सम्झौता गरिने उल्लेख भएकोमा सो अनुसारको आर्थिक सम्झौता लेखापरीक्षणमा पेश भएन । जसले गर्दा कार्यक्रमको कूल लागत कति हो तथा साझेदारी पक्षहरुले व्यहोर्ने रकमको हिस्सा कति हो भन्ने सम्बन्धमा यथार्थ जानकारी उपलब्ध हुन सकेन ।

३२.४ उक्त कार्यक्रम संचालनको लागि पालिकाले गो.भौ.नं. २३२-२०८१/१२/१ मा दायित्वलाई रु.९३४१६६/- पेश्की उपलब्ध गराएकोमा दायित्वले बजार सम्भाव्यता अध्ययन, पालिका र वडा तह आवेदन आव्हान, उत्कृष्ट ४० उद्यमी चयन तथा घोषणा, उद्यम शिविर संचालन, बृद्धिमुखी २० उद्यमीहरुको चयन लगायत सात वटा कार्यक्रम संचालन गरी रु.६६७५९७/- खर्च भएको बिल भरपाई तथा रु.२६६५६८/- पालिकामा फिर्ता दाखिला गरेपछि गो.भौ.नं. ४५१-२०८२/३/२३ बाट पेश्की फछ्र्यौट गरेको छ । छनौट भएका उत्कृष्ट २० उद्यमीलाई पालिकाले उद्यमीहरुले उद्यम संचालनको लागि पूर्वाधार खरिद गरी उद्यमीहरुले बिल भरपाई पेश गरेको आधारमा प्रति उद्यमी रु.२५०००/- का दरले रु.५०००००/- भुक्तानी गरेको छ । बडिगाड गाउँपालिका र दायित्वबीच आर्थिक सम्झौता नैं नभएको तथा दायित्वले साझेदारीको रकम व्यहोर्ने कुनै प्रतबद्धता समेत नगरेको अबस्थामा कुनै जमानत बेगर पालिकाको रकम पेश्की दिएको नियमसम्मत भएको देखिएन ।

३३ **बढी भुक्तानी:**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१२** को निर्णयले रू **३२१,२७८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३४ **बढी तलव भुक्तानी :**

गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ३६ (५) मा जिम्मेवार व्यक्तिले रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल भरपाई र कागजात संलग्न भए नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रित पुगे नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकामा करार सेवामा कार्यरत अ हे व कुल बहादुर थापाको २०८२/०१/०२ मा राजिनामा स्वीकृत भएकोमा निजलाई निम्नानुसार २०८२ वैशाख र जेष्ठ महिनाको समेत तलव भत्ता रु.६४५४८/- भुक्तानी भएको छ । राजिनामा स्वीकृत भइसकेको कर्मचारीलाई राजिनामा पछिको अवधिको भुक्तानी भएको तलव असुल गरी दाखिला गर्नुपर्ने रु

तलव स्केल	वैशाख २ देखि वैशाख मसान्त सम्मको तलव	जेष्ठ र आषाढ महिनाको तलव	जम्मा	कट्टी भएको सामाजिक सुरक्षा कर	कर कट्टी पछिको भुक्तानी
२२०००	२१२००	४४०००	६५२००	६५२	६४५४८

असुल गर्नुपर्ने	६४,५४८

३५ **शिक्षातर्फ :**

३५.१ **शैक्षिक गुणस्तरः** पालिका अन्तर्गत रहेका विद्यालयहरुको २०८१ सालको एस.ई.ई. परीक्षामा जम्मा ७७ विधार्थीको सहभागी भएकोमा नतिजाका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको तुलना देहाय बमोजिम रहेको छ:

क्र.सं.	जिपिए	जम्मा विधार्थी	उत्तिर्ण विधार्थी संख्या		उत्तिर्ण प्रतिशत	
			संस्थागत	सामुदायिक	संस्थागत	सामुदायिक
१	३.६१ - ४.००	१२	५	७	४१.६	५८.३३
२	३.२१ - ३.६०	६५	२	६३	३.०७	९६.९
	जम्मा	७७	७	७०	४४.६७	१५५.२३

उल्लेखित तालिका अनुसार ७७ विधार्थीमध्ये ३.६१-४.०० जिपिए ल्याउने ७ जना र ३.२१-३.६० जिपिए ल्याउने ६३ जना विधार्थी सामुदायिक विद्यालयबाट उत्तिर्ण भएको देखियो । पालिकाले सामुदायिक विद्यालयमा उच्च जिपिए ल्याउने विद्यार्थी संख्या बृद्धि गर्न सामुदायिक शिक्षा/विद्यालयको शिक्षाको गुणस्तर सुधारमा थप ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

३५.२ **सामुदायिक विद्यालयको दरबन्दी र पदपुर्तीः** आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा पालिका भित्रका ६६ वटा सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक दरबन्दी र पदपूर्तीको अवस्था देहाए बमोजिम रहेको छ:

विद्यालयको किसिम	दरबन्दी संख्या	स्थायी पदपूर्ती	पदपूर्ती मध्ये राहत/करार	रिक्त दरबन्दी
सामुदायिक	४२९	३३४	९४	०

उक्त विवरण अनुसार पालिकामा जम्मा ४२९ शिक्षक दरबन्दी रहेकोमा ३३४ जना स्थायी पदपूर्ती र ९४ जना अस्थायी/राहत/करारमा नियुक्त गरी पदपूर्ती गरेको देखिन्छ । पालिकाले विद्यालय संख्याका आधारमा सिर्जना गरेका पदहरुमा स्थायी पदपूर्ती गरी सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

३५.३ **शिक्षक विद्यार्थी अनुपातः** शिक्षा नियमावली, २०५९ अनुसार सामुदायिक विद्यालयमा शिक्षक विद्यार्थी अनुपात हिमाली भेगमा १:४० पहाडी भेगमा १:४५ र उपत्यका तथा तराई भेगमा १:५० रहने व्यवस्था छ । पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ:

क्र.सं.	विद्यालय	शिक्षक संख्या	विद्यार्थी संख्या	शिक्षक विद्यार्थि अनुपात
१	जनता आवि दर्लिङ	८	१०९	१:१४
२	सिद्धवारी प्राविरणसिह	३	२६	१:०९
३	सिद्ध मावि दर्लिङ	१३	३२१	१:२५
४	किटेनी मावि रणसिह	१२	१४३	१:१२
५	लौंगा मावि जलजला	१३	३३	१:०३
६	थानपति आवि ग्वालीचौर	८	१७६	१:२१
७	शिवालय प्रावि रणसिह	३	१८	१:०६
८	रेमली टोला प्रावि दगा	५	६३	१:१३
९	नैतुल आवि जलजला	७	१२७	१:१८
१०	भगवती प्रावि जलजला	३	५४	१:१८
११	गुफा आवि जलजला	६	६९	१:१२
१२	देउराली प्राविग्वालीचौर	३	२९	१:०९
१३	सिद्ध प्रावि जलजला	३	३१	१:०३
१४	सुरकुडी प्राविभिमगिठे	३	२३	१:०७
१५	नेपाने आवि रणसिह	८	१३४	१:१७
१६	अदुवावारी प्राविग्वालीचौर	४	६८	१:१७
१७	खड्गजयन्ती मा.विभिमगिठे	१०	३५९	१:३६
१८	सरस्वती प्राविभिमगिठे	४	६४	१:१६
१९	भगवती प्रावि दगा	४	६५	१:१६
२०	लुङ्गानी प्रावि रणसिह	३	४५	१:१५
२१	डाँफ पाताल आविभिमगिठे	६	६३	१:११
२२	नवजागरण प्रावि दर्लिङ	२	२७	१:३०
२३	कालिका प्रावि रणसिह	३	४४	१:१५
२४	भिरकटेरा ताल प्राविग्वालीचौर	२	३२	१:१६
२५	माइस्थान प्राविभिमगिठे	३	२६	१:०९

२६	मालारानी प्राविदर्लिङ	४	५६	१:१४
२७	विद्याप्रकाश प्राविदर्लिङ	३	५९	१:२०
२८	सरस्वती प्रावि जलजला	३	३२	१:१०
२९	सिसाखानी माविसिसाखानी	१४	१८३	१:१३
३०	नमुना प्रा.वि दर्लिङ	२	३३	१:१६
३१	चिसापानी प्राविदर्लिङ	५	१७७	१:३५
३२	आदित्य प्रावि भिमगिठे	२	२२	१:२०
३३	सरस्वती प्रावि दगा	३	४७	१:१६
३४	दीपतारा प्राविभिमगिठे	२	२३	१:११
३५	सिद्धवराह प्राविभिमगिठे	३	३४	१:११
३६	चमेरेगुफा प्राविग्वालीचौर	१	१२	१:१२
३७	कालिका प्रावि दगा	२	३०	१:१५
३८	दर्लिङ मावि दर्लिङ	१५	४५४	१:२९
३९	बुद्ध मावि भिमगिठे	१७	२६४	१:१६
४०	भीमगिठे मावि भिमगिठे	२२	७१५	१:३२
४१	भानू मावि ग्वालीचौर	२३	६९२	१:३०
४२	पौदीटारी आविग्वालीचौर	९	२५५	१:२८
४३	त्रिभुवन मावि दगा	३५	१२२६	१:३५
४४	दगातुन्डाँडा प्राविदगा	४	५३	१:१३
४५	खार मावि ग्वालीचौर	१४	३५३	१:२५
४६	खड्गदेवी मावि दगा	१८	३५४	१:२०
४७	बनस्पति मावि जलजला	१८	३६०	१:२०
४८	माझखर्क प्राविभिमगिठे	४	७३	१:१८
४९	सिद्धपुर प्रावि दगा	४	५२	१:१३
५०	जनक आवि भिमगिठे	८	१४६	१:१८
५१	भानू मा.वि दर्लिङ	१०	३२६	१:३२
५२	भृकुटी मावि रणसिह	१४	१९०	१:१४

५३	कञ्चनापुर आ.विसिसाखानी	८	१२४	१:१६
५४	कञ्चनादेवी प्राविसिसाखानी	३	४४	१:१५
५५	माइस्थान प्रावि दगा	३	२७	१:०९
५६	किटेनी प्राविसिसाखानी	३	२३	१:०८
५७	चण्डीस्थान प्रावि दगा	२	४६	१:२३
५८	दिपज्योति प्राविग्वलीचौर	१	२०	१:१०
५९	फूलवारी प्रावि रणसिह	२	४१	१:२०
६०	तीनचुले प्रावि रणसिह	२	१६	१:०८
६१	देविस्थान प्राविसिसाखानी	२	२२	१:११
६२	सिर्जनशील प्राविदर्लिङ	१	९	१:०९
६३	देउराली प्रावि दर्लिङ	४	१०५	१:२६
	जम्मा	**४२९**	**९०४७**	**१:२१**

विवरण अनुसार यस पालिकामा विद्यार्थी शिक्षक अनुपात १:२१ रहेको छ अर्थात यस पालिकामा १ जना शिक्षकले २१ जना विद्यार्थीहरुलाई पठन पाठन गराउनु पर्ने देखिन्छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को अनुसूची १ को जिल्ला वर्गिकरणमा बाग्लुङ्ग जिल्ला पहाडी जिल्लाको सूचीमा रहेको छ । शिक्षा नियमावली, २०५९ ले तोके अनुसार पहाडी भेगमा सामुदायिक विद्यालयमा १ जना शिक्षकले ४५ जना विद्यार्थीलाई पठन-पाठन गराउनुपर्ने गरी शिक्षकको दरबन्दी कायम हुनु पर्नेमा यस पालिकामा १ जना शिक्षकले औषतमा २१ जना विद्यार्थीलाई पठन-पाठन गराएको देखियो जुन शिक्षा नियमावलीले तोकेको अनुपात भन्दा ज्यादै घटी रहेको छ । पालिकाले विद्यार्थी संख्या अनुसार शिक्षकको दरबन्दी मिलान गर्नु पर्दछ ।

३५.४ **प्रति विद्यार्थी लागतः** पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को प्रति विद्यार्थी लागत देहाय बमोजिम रहेको छ:

बजेट विवरण	बजेट रकम	खर्च रकम	विद्यार्थी संख्या	प्रति विद्यार्थी लागत
शिक्षा क्षेत्रको कुल बजेट	३१८२२२०००	२९६४७१२२९	९०४७	३२७७०

उपरोक्त विवरण अनुसार पालिकाको सामुदायिक विद्यालयको प्रति विद्यार्थी लागत रु.३२७७०/- रहेको छ । शिक्षक विद्यार्थी अनुपात कम रहेकोले प्रति विद्यार्थी लागत बढी रहेको देखियो । अतः पालिकाले विद्यार्थी संख्या अनुसार शिक्षकको दरबन्दी मिलान गरेर प्रति विद्यार्थी लागत कम गर्न पहल गर्नुपर्दछ ।

३५.५ **सेनेटरी प्याड खरिद तथा वितरणः** शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रबाट स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिकाको कृयाकलाप नं २.७.१३.२३ मा सामुदायिक विद्यालयको कक्षा ६ देखि १२ सम्मका छात्राहरुलाई स्थानीय तहले आवश्यक मात्रामा सेनेटरी प्याडको नियमानुसार खरिद गरी निःशुल्क वितरण गर्ने व्यवस्था छ। साथै सेनेटरी प्याड (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७६ को अनुसुची १ मा सेनेटरी प्याड को न्युनतम मापदण्ड तोकिएको छ । जस अन्तर्गत प्याडको सामान्य गुणस्तर, प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ, प्याडको लेयर, आकार, सोस्ने क्षमता, नष्ट हुने क्षमता समावेश छ । यो आर्थिक वर्षमा पालिकाले सामुदायिक विद्यालयहरुका छात्राहरुलाई निःशुल्क सेनिटरी प्याड व्यवस्थापनका लागि A.G. Health Industries (603559699) बाट रु.८०४५४३/- को सेनेटरी प्याड खरिद गरी वितरण गरेको छ । प्याड खरिद गरिएको कम्पनीको नेपाल गुणस्तर तथा नापतौल विभागको ल्याब परीक्षण

प्रतिवेदन र पालिकाले ल्याव टेष्ट गरेको प्रतिवेदन समावेश छैन । यसरी ल्याव टेष्ट नभएको अवस्थामा गुणस्तर कायम भए नभएको सम्बन्धमा विश्वस्त हुन सकिएन । अत: सेनिटरी प्याडको गुणस्तर कायम नहुँदा मानव स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष असर पर्ने हुनाले खरिद भएको सेनीटरी प्याड गुणस्तर तथा मापदण्ड पुरा भए-नभएको सम्बन्धमा पालिकाले एकिन गर्नुपर्दछ ।

३५.६ (११/२०८१-६-१३-):

सामुदायिक सिकाइ केन्द्रलाइ अनुदानः आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ का लागि स्थानीय र प्रदेश तहमा सशर्त अनुदान एवं शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइबाट कार्यान्वियन हुने कार्यक्रमसँग सम्बन्धित कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि को क्रियाकलाप नम्बर २.७.१३.११ मा सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन सम्बन्धमा ब्यबस्था गरेको छ । यसरी सञ्चालन हुने सामुदायिक सिकाई केन्द्रमा ब्यबस्थापन समिति रहने र सो ब्यबस्थापन समितिले प्रशिक्षकको रुपमा एक परिचालक नियुक्ति गर्ने र उक्त ब्यबस्थापन समितिको निर्णय अनुसार परिचालकको प्रमाणित हाजिरी अभिलेख हेरेर मासिक रु.१००००/- का दरले १२ महिनाको पारिश्रमिक र एक महिनाको पारिश्रमिक बराबर चाडपर्व खर्च भुक्तानी गर्ने ब्यबस्था रहेको छ भने यसरी मासिक सुविधा उपलब्ध गराउन सामुदायिक सिकाई केन्द्रको ब्यबस्थापन समितिबाट प्रमाणित हाजिरी पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । नेपाल सरकार, शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको मिति २०७८/०३/२२ को मा. मन्त्रीस्तरीय निर्णयानुसार स्वीकृत सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७८ को बुँदा नम्बर ९ (२) मा सामुदायिक सिकाई केन्द्रमा (क) कार्यालय सञ्चालन कक्ष कम्तीमा एकओटा, (ख) अध्ययन कक्ष सहितको वाचनालय वा पुस्तकालय एकओटा, (ग) सूचना, सञ्चार प्रविधि कक्ष (कम्प्युटर, ईन्टरनेट, प्रिन्टर मल्टिमेडिया सहित) एकओटा, सिकाइ कक्ष एकओटा, (ङ) शौचालय (पुरुष, महिला, अपाङ्गमैत्री) एकओटा, (च) खानेपानी लगायतका मानव विविधता मैत्री भौतिक पूर्वाधार सहितको सिकाई कक्ष हुनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ ।त्यसैगरी सोही मापदण्डको बुँदा नम्बर ११ (१) मा (क) सूचना प्रविधिसहितको साक्षरता तथा निरन्तर शिक्षा, (ख) सिप विकास तालिम, (ग) वचत तथा क्रण परिचालन (घ) व्यावसायिक तालिम, (घ) कला, साहित्य, संस्कृति, बालविकास तथा मनोरञ्जनात्मक क्षेत्रका कार्यक्रम, (ङ) अन्तरपुस्ता सिकाइ स्थानान्तरण तथा हस्तान्तरण कार्यक्रम, (च) परम्परागत सिपको प्रवर्धन तथा आधुनिकीकरण कार्यक्रम, (छ) उद्यमी विकास कार्यक्रम मध्ये कम्तिमा एकओटा कार्यक्रम वार्षिक रूपमा आफ्नो सेवा क्षेत्रभित्र अनिवार्य रुपमा सम्पन्न गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ ।दगान्तुडाँडा सामुदायिक सिकाई केन्द्रले तोकिएको ब्यबस्था अनुसार कुनै पनि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गरेको छैन ।पालिकाले उक्त केन्द्रलाइ गणित शिक्षकका लागि शैक्षिक सामाग्री निर्माण तथा प्रयोग सम्बन्धि ६ दिने कार्याशाला कार्यक्रमको लागि रु.३०००००/- निकासा गरेको छ । उक्त सिकाइ केन्द्रले बार्षिक साधारण सभाबाट बजेट र कार्यक्रम पास गरेको, गत आ.व. को खर्च स्वीकृत गरेको र लेखापरीक्षण गरी प्रतिवेदन पेश गरेको विवरण प्राप्त भएन। सिकाइ केन्द्रले स्थानीय स्तरमा निरन्तर शिक्षा तथा जिवनपयोगी सिकाइ आवश्यकता परिपूर्तिका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्नेमा विद्यालयका गणित शिक्षकका लागि शैक्षिक सामाग्री निर्माण तथा प्रयोग सम्बन्धि कार्यशाला गरी खर्च गरेको रकम रु.३०००००/- नियमित गर्नुपर्ने रु

अनियमित भएको	३,००,०००

३५.७ **विद्यालय र विधार्थी संख्या:** पालिकाले तयार पारेको शैक्षिक सत्र २०८१ को विवरण अनुसार देखिएका व्यहोराहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्:

क्र.सं.	विद्यालयको किसिम	विद्यालय संख्या	विधार्थी संख्या	प्रतिशत
१	सामुदायिक विद्यालय	६३	९०४७	९६.८९
२	संस्थागत विद्यालय	३	२९०	३.१०
	जम्मा	६६	९३३७	

उपरोक्त विवरण अनुसार पालिकाको जम्मा विधार्थी संख्या ९३३७ रहेकोमा ९६.८९ प्रतिशत सामुदायिक विद्यालयमा र ३.१० प्रतिशत संस्थागत विद्यालयमा अध्यनरत रहेको देखियो ।

३६ **eHMIS प्रणाली सञ्चालनको नविकरण:**

गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ३७ (छ) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपलब्ध श्रोत साधन तथा सम्पत्तिको समुचित उपयोग भएको र सम्पत्ति हानी नोक्सानी नहुने गरी सम्भार तथा संरक्षणको उचित व्यवस्था गरेको सुनिश्चित भएर मात्र खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस पालिका अन्तर्गत १५ वटा स्वास्थ्य संस्थामा सञ्चालन गरेको eHMIS (Electronic Health Management Information System) प्रणालीको नविकरण सम्बन्धमा यस पालिकाले कोड फ्युजन टेक्नोलोजिज् प्रा.ली. (६०६६४२२८२) काठमाण्डौसँग मिति २०८१/०५/२५ मा संझौता गरेर प्रति स्वास्थ्यसंस्था रु.५६५०/- का दरले वार्षिक नबिकरण शुल्क मुअकर सहित रु.८४७५०/- भुक्तानी गरेको छ । यस पालिकाले कोड फ्युजन टेक्नोलोजिज् प्रा.ली.सँग गरेको संझौताको सर्तहरु मध्ये कोड फ्युजन टेक्नोलोजिज् प्रा.ली. ले स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिएका सम्पूर्ण सेवाहरु HMIS Tools अनुसार नैं विद्युतिय रुपमा राखि त्यसै माध्यमबाट Report निकाल्ने र DHI2 मा स्वत: अपडेट हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने सर्त राखेकोमा सो अनुसार कार्य भए नभएको सम्बन्धमा कुनै प्रगति प्रतिवेदन पेश भएको छैन । DHIS2 मा डाटा प्रविष्टि गर्न आवश्यक पर्ने API तथा अन्य प्राविधिक TOOLS हरु स्वास्थ्य सेवा विभागसँग समन्वय गरेर प्रलाणीलाई Interoperable बनाउने व्यवस्था रहेकोमा स्वास्थ्य सेवा विभागसँग API तथा अन्य TOOL हरुसँग Interoperable बनाए नबनाएको कार्यप्रगति पेश भएको छैन । संझौताको अबधिसम्म कोड फ्युजन टेक्नोलोजिज् प्रा.ली.ले आवश्यक समन्वय गरी तथ्याङ्कको सुरक्षा (Data Security) तथा सर्भर सम्बन्धी प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने व्यवस्था रहेकोमा कुन स्थानमा रहेको कुन सर्भरको लागी प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराएको सो सम्बन्धमा स्पष्ट हुने व्यहोरा खुलाएको छैन ।

कोड फ्युजन टेक्नोलोजिज् प्रा.ली.ले eHMIS प्रणाली बडिगाड गाउँपालिका अन्तरगतका १५ स्वास्थ्यसंस्थाको लागी विकास गरेको नभई पहिला नैं विकास गरी संचालनमा रहेको र एउटै सोर्सकोड भएको eHMIS प्रणाली प्रयोग गर्ने युजर आईडि मात्र बनाए पुग्ने भएकोले पालिकाको १५ संस्थाको लागी मात्र API गर्नु आवश्यक हुने तथा मिल्ने देखिंदैन भने आवश्यक नहुने तथा नमिल्ने कार्य गर्ने जनाई संझौता गरेको मनासिव देखिएन । स्वास्थ्य संस्थाहरुले eHMIS प्रणाली सञ्चालनबाट सिर्जित तथ्याङ्कहरु केन्द्रीय स्तरबाटै भण्डारणको व्यवस्था हुने तथा तथ्याङ्क सुरक्षाको व्यवस्था पनि केन्द्रीय स्तरबाट नैं हुने हुँदा प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाको तथ्याङ्क सुरक्षाको गर्ने जनाई संझौता गर्नु आवश्यक देखिएन । पहिला नैं तयार भई सञ्चालनमा आईरहेको eHMIS प्रणाली वेबमा आधारित भएकोले स्वास्थ्य संस्थालाई युजर आईडी उपलब्ध गराए पुग्ने र केन्द्रीय स्तरमा कुनै स्थानबाट नैं प्राणीको सम्पूर्ण व्यवस्थापन गर्न मिल्नेमा प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाको लागी छुट्टै संझौता गरी प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाको लागी कुनै थप काम गर्नुपर्ने देखिंदैन । अत: संस्थाहरुले eHMIS प्रणाली सञ्चालनबाट सिर्जित महत्वपूर्ण सरकारी तथ्याङ्कको भण्डारण, सुरक्षा, ब्याकअप, रिकभरी तथा डिजास्टर रिकभरीको सुनिश्चित नगरी तथा उक्त प्रणाली सञ्चालनको सर्भर तथा डाटा सेन्टरको स्थान समेत निश्चित नभएको अबस्थामा सर्भरको लागि प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने, केन्द्रीय स्तरबाट स्वास्थ्य सेवा विभागसँग API तथा अन्य TOOL हरुसँग एकै पटक र एकै स्थानबाट Interoperable गर्नुपर्ने कामहरु प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाको लागि गर्नुपर्ने जनाई सर्त राखेर संझौता गरेको कारण eHMIS प्रणाली सञ्चालन गर्न प्रत्येक १५ स्वास्थ्य संस्थाका लागि यस्ता थप कार्य गर्न नपर्ने र प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाको लागि युजर आईडि बनाई एकै स्थानबाट यस्तो सुविधा दिन मिल्ने कार्यको लागि स्वास्थ्य संस्था अनुसार छुट्टा-छुट्टै थप कार्य गर्नुपर्ने जनाई संझौता गरेर eHMIS प्रणाली सञ्चालन गरी सोको वार्षिक नबिकरण शुल्क रु.८४७५०/- खर्च लेखेको अनियमित देखिएको रु.

अनियमित भएको	८४,७५०

३७ **सफ्टवेयर सञ्चालन खर्च**

पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा पालिकाले सञ्चालनमा ल्याएका निम्नानुसार सफ्टवेयरको वार्षिक मर्मत खर्च वापत रु.२८९५०६/- भुक्तानी गरेको छ ।

गो.भौ.नं.	विवरण	भुक्तानी पाउने	AMC खर्च	वेब साइट
२६३-२०८२/१/५	गाउँपालिकाको डिजिटल प्रोफाइल प्रणाली	फोर जी. ईन्जिनियरिङ्ग सोलेसन प्रा लि (६०४२७१३१२)	२३८६५६	badigad.village profile.org
४७३-२०८२/३/२५	वेबमा आधारित दर्ता चलानी सिफारिष सफ्टवेयर	कोड फ्युजन टेक्नोलोजिज प्रालि (६०६६४२२८२)	५०८५०	वेबसाईट र लिंक पेश नगरेको
		जम्मा	२८९५०६	

यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार रहेका छन् :

३७.१ सरकारी कार्यालयको वेबसाइट निर्माण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७८ को बुदा ४(४) मा सरकारी कार्यालयहरुले निर्माण गरेका वेबसाइटहरु सरकारी एकिकृत डाटा सेन्टर (Gonvernment Integrated Data Center) मा होस्ट गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । त्यसैगरी सोही निर्देशिकाको बुदा नं. ४(५) मा सरकारी कार्यालयले वेबसाइट निर्माण गरेपछि त्यस्तो वेबसाइट निर्माणकर्ताबाट सोर्स कोड, टेक्निकल डकुमेन्ट्स, क्रेडिन्सियल्स, तथ्याङ्क तथा युजर म्यानुअल लिनुपर्ने र सम्झौता बमोजिम निजको सेवा अवधि समाप्त भए पछि त्यस्तो वेब साइट सञ्चालनमा निजको पहुँच नहुने कुराको सुनिस्चत गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस गाउँपालिकामा सञ्चालनमा रहेको डिजिटल प्रोफाइल प्रणाली नामक सफ्टवेयर वेबमा आधारित भएकोमा सरकारी वेबसाइट (.gov.np) बाट होस्टिङ्ग नगरी प्राइभेट वेबसाइट (.org र .com) बाट होस्टिङ्ग गरेको लिङ्क पेश गरेको छ भने वेबमा आधारित दर्ता चलानी सिफारिष सफ्टवेयरको वेबसाईट र लिंक समेत पेश गरेको छैन । यसरी प्राइभेट वेबसाइटबाट होस्टिङ्ग भएको प्रणाली सञ्चालनबाट सिर्जित तथ्याङ्कको भण्डारण तथा साईबर सुरक्षा सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकिएन भने प्राईभेट वेबसाईटबाट होस्टिङ्ग गर्दा सरकारी तथ्याङ्क दुरुपयोग समेत हुन सक्ने जोखिम देखियो । सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसार AMC अन्तर्गत गर्नु पर्ने वार्षिक मर्मत, मोडिफिकेशन, cloud Space (Server) तथा Support सम्बन्धमा आपूर्तिकर्ताले गरेको कामको प्रमाणित विवरण तथा प्रतिवेदन समेत समावेस नगरी वार्षिक मर्मत खर्च भुक्तानी गरेको छ । तसर्थ पालिकाले तयार गरेका सफ्टवेयर निर्माता कम्पनीबाट सोर्सकोड तथा तथ्याङ्क प्राप्त गरी ती सफ्टवेयरहरु सरकारी/पालिकाको वेभसाइट(.gov.np) बाट होस्टिङ्ग गरेर तथ्याङ्कको सुरक्षा र सेवा निरन्तर हुने सुनिश्चित भएको प्रमाण पेस गर्नुपर्ने अन्यथा पालिकाले सञ्चालनमा ल्याएको तथा सञ्चालनमा नैं नआएको सफ्टवेयरको लागी भुक्तानी भएको AMC खर्च सम्बन्धित आपूर्तिकर्ताबाट असुल गर्नुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	२,३८,६५६

३७.२ नेपाल सरकारको सूचना प्रविधि प्रणाली (व्यबस्थापन तथा सञ्चालन) निर्देशिका, २०७१ को बुँदा नं.४.१ मा कुनै सरकारी निकायले आफ्नो कार्य विद्युतीय माध्यमबाट सञ्चालन गर्नका लागि प्रयोग गर्ने सूचना प्रविधि प्रणालीको निर्माण गर्दा त्यस्तो प्रणाली सम्बन्धी कागजात तयार गरी मानक अनुरुप भए नभएको निर्धारण गर्न सूचना प्रविधि विभागबाट स्वीकृत गराउन पर्ने व्यबस्था रहेको छ । पालिकाले जडान गरी संचालनमा ल्याएका सफ्टवेयरहरु निर्देशिकामा उल्लेख भएको व्यवस्था अनुसार सूचना प्रविधि विभागबाट स्वीकृत लिएको छैन । निर्देशिकामा भएको व्यवस्थाको पालना गरि सूचना प्रविधि विभागबाट स्वीकृती लिएर मात्र सफ्टवेयर सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।

३८ **सामाजिक सुरक्षा तर्फः**

भत्ता वितरण: सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि २०७७ ले लाभग्राहीको नाम दर्ता र नवीकरण लगत कट्टा तोकिएको मिति भित्रै परिचयपत्र अनिवार्य रुपमा नवीकरण गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्नुपर्ने प्रत्येक बर्ष लगत अद्यावधिक गरी लाभग्राहीको संख्या यकिन गर्नुपर्ने भत्ता वितरण गर्दा बैंक मार्फत गर्नुपर्ने सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चलान गर्न नियमित रुपमा अनुगमन गर्नुपर्ने केन्द्रीकृत सूचना प्रणालीमा प्रविष्टी गरी अद्यावधिक गर्ने जिम्मेवारी सामाजिक सुरक्षाको अख्तियारी पाउने सम्बन्धित स्थानीय निकायको हुने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले लाभग्राहीलाइ सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणमा यो वर्ष कूल

रु.१४३३८९५०५/- खर्च लेखेको छ । यसरी वितरण गरेको भत्ताका सम्बन्धमा लाभग्राहीहरुको वर्गिकरण अनुसारको तथ्यांक अद्यावधिक भएको र वितरण गरेको भत्ता यथार्थपरक भएको सम्बन्धमा पालिका एकिन हुनुपर्दछ ।

भत्ता पाउनेको वर्गिकरण	प्रथम त्रैमासिक		दोस्रो त्रैमासिक		तेस्रो त्रैमासिक		चौथो त्रैमासिक		जम्मा
	वितरण गरेको संङ्ख्या	वितरण गरेको रकम	वितरण गरेको संङ्ख्या	वितरण गरेको रकम	वितरण गरेको संङ्ख्या	वितरण गरेको रकम	वितरण गरेको संङ्ख्या	वितरण गरेको रकम	
अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	२१०३	२४९०७४४७	२१३१	२५३१०४१३	२१४१	२५५०४५६१	२१७४	२५८१४७०३	१०१५३७१२४
जेष्ठ नागरिक भत्ता (दलित)	३२७	२५६१५८०	३१८	२५२४३४०	३१८	२५१३७००	३१४	२४६९८५३	१००६९४७३
जेष्ठ नागरिक एकल महिला	१८६	१४७६३००	१७७	१४०९८००	१७५	१३९३४७३	१६३	१३००७४०	५५८०३१३
जेष्ठ नागरिक क्षेत्र तोकिएका	०	०	०	०	०	०	०	०	०
विधवा	४३२	३४१८१००	४४८	३५१५१९०	४६०	३६३६२२०	४८७	३७९४७०५	१४३६४२१५
पूर्ण अपाङ्गता भत्ता	६७	७९२१४८	६७	८०१९९०	६८	८०५९८०	६८	८१३९६०	३२१४०७८
अति अशक्त अपाङ्गता भत्ता	२०४	१२८३१८४	२०१	१२८३१८४	२०३	१२९१६९६	२०५	१३०४१८९	५१६२२५३
क्षेत्र तोकिएका बालबालिका	०	०	०	०	०	०	०	०	०
लोपन्मूख बालबालिका	०	०	०	०	०	०	०	०	०
दलित बालबालिका	५६१	८६८४८४	५५७	८५३९९५	५६२	८६१८७५	५६९	८७७६९५	३४६२०४९
लोपन्मुख जाति	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	३८८०	३५३०७२४३	३८९९	३५६९८९१२	३९२७	३६००७५०५	३९८०	३६३७५८४५	१४३३८९५०५

३९ स्वास्थ्य तर्फः

३९.१ **स्वास्थ्य तर्फ**: पालिकामा आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा सञ्चालनमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाको दरबन्दी पदपूर्ती र सेवा प्रवाहको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ:

स्वास्थ्य संस्थाको किसिम	स्वास्थ्य संस्थाको संख्या	दरबन्दी	पदपूर्ती	सेवाग्राहीको संख्या	औषधी वितरण रु.
अस्पताल	१	३०	२५	१७९२	२०९६३८५
स्वास्थ्य केन्द्र/चौकी	९	४५	४१	२१५२०	
जम्मा	१०	७५	६६	२३३१२	

उक्त विवरण अनुसार पालिकाको १ अस्पतालमा-३० र ९ स्वास्थ्य चौकीमा-४५ गरी जम्मा ७५ जना कर्मचारीहरुको दरबन्दी रहेकोमा अस्पत्तालमा-२५ र स्वास्थ्य चौकीहरुमा-४१ जना सहित जम्मा-६६ जना कार्यरत रहेकोले देखियो । दरबन्दी अनुसारको पद रिक्त रहेको अबस्थामा सेवा प्रवाहमा असर परे नपरेको सम्बन्धमा पालिकाले एकिन गर्नुपर्दछ ।

३९.२ **औषधी खरिद**: पालिकाले यस वर्ष विरामीहरुको स्वास्थ्य उपचारको लागी रु.२०९६३८५/- को औषधी खरिद गरेकोमा सो सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु देहाय अनुसार रहेका छन्:

- आपूर्ति हुने औषधी डव्लु.एच.ओ. GMP सर्टिफाइड हुनुपर्ने औषधीको उत्पादन मिति ब्याच नं. र म्याद समाप्त मिति उल्लेख गरी सम्बन्धित विषय विज्ञबाट मुचुल्का उठाई राख्ने नगरेको तथा उक्त औषधी बिक्रीको लागि होइन (निशुल्क वितरण) भनि खुलाएको प्रमाण समावेश भएको छैन।
- आपूर्ति भएका औषधी एबं सर्जिकल सामान स्टोर दाखिला हुनुअघि स्पेशीफिकेशन अनुसार भए/नभएको नखुलाएको कारण औषधीको गुणस्तर र म्याद सम्बन्धमा यकिन गर्न सकिएन।

  पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार प्रदेश स्वास्थ आपुर्ती ब्यवस्थापन केन्द्र तथा स्वास्थ सेवा बिभागवाट आपुर्ती गरिएका औषधी मुल्य नखुलाई आपुर्ती गरिएको साथै म्याद भुक्तानी समय कम रहेका औषधी आपुर्ती गरिएको र मागको आधारमा आपुर्ती नगरीएको कारण औषधीको मुल्य खुलाउन नसकिएको पालिकाले जनाएको छ । मौज्दातको अवस्था हेरेर मात्र औषधी आपुर्ती गर्नुपर्नेमा पालिकाले अधिकतम् मौज्दात (ASL) र न्यूनतम् मौज्दात (EOP) हुनुपर्ने परिमाण नखुलाएकोले औषधी खरिद र आवश्यकता बारे एकिन हुन सकिएन । औषधीको मौज्दात बढी भएका तथा म्याद भुक्तान हुन लागेका औषधी स्वास्थ चौकीमा हस्तान्तरण गरेको कारण पालिकामा म्याद भुक्तान भएको औषधी देखिएन । पालिकाले औषधीको खरिद आपूर्ती दाखिला तथा खर्चको विवरण अद्यावधिक हुने गरी अभिलेख राख्ने तोकीएको गुणस्तर अनुसारकै औषधी प्राप्त भएको नभएको एकिन गरी हस्तान्तरण तथा खरिद गरिएको औषधीको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने तथा आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बाँकी रहेको औषधीहरु जिम्मेवारी सारी अभिलेख व्यवस्थित गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

४० **पोषणमैत्री गाउँपालिका निर्माण कार्यक्रमः**

४०.१ नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भइ कार्यन्वयनमा रहेको बहुक्षेत्रीय पोषण योजना तेस्रोको कुपोषणको अन्त्य, मानव पूँजि निर्माण र समग्र आर्थिक सामाजिक विकास गर्ने दिर्घकालिन सोच पुरा गर्न स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ११(झ) बमोजिम महिला तथा बालबालिकाको कुपोषण न्युनिकरण, रोकथाम, नियन्त्रण र व्यवस्थापन सम्बन्धि स्थानीय तहको अधिकार अन्तर्गतको कार्यलाइ सहजिकरण गर्दै पोषणमैत्री स्थानीय शासनलाइ संस्थागत गर्न स्थानीय तहहरुमा यो कार्यक्रम लागु गरिएको छ । यस पालिकामा यो वर्ष पोषणमैत्री गाउँपालिका निर्माण कार्यक्रम सञ्चालनमा रु.४९१७५०/- खर्च भएको छ । यस सम्बन्धमा देखिएका ब्यहोराहरु देहाय अनुसार रहेका छन्:

४०.२ **विउ वितरणः** पालिकाले यस कार्यक्रम अन्तर्गत विभिन्न किसिमका खाद्यान्न बालिका विउ तथा फलफुलका विरुवाहरु खरिद गरी कृषकहरुलाइ वितरण गरेको छ । तर वितरण गरिएका कृषि उपज विउहरुको अंकुरण क्षमता/उमारशक्ति जस्ता विषयहरुमा कृषि

प्राविधिकहरुले परीक्षण गरेर खरिद/वितरण गरेको पाइएन । तसर्थ खरिद तथा वितरण गरिएका विउ विजनको गुणस्तर, अंकुरण क्षमता तथा उमार क्षमता सम्बन्धमा पालिकाले एकिन गर्नुपर्दछ।

४०.३ (२१३-२०८२/३/२३-):

खोर निर्माण कार्यक्रमःगण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ३६ (९) मा जिम्मेबार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल, भर्पाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने ब्यबस्था रहेको छ । पालिकाले पोषणमैत्री गाउँपालिका निर्माण कार्यक्रम अन्तर्गत १० वटा वडाका ३४५ घरधुरीलाइ प्रत्येक घरधुरी रु.४००० का दरले खोर निर्माण वापत रु.१३८००००/- नगद अनुदान उपलब्ध गराएको छ । तर उक्त निर्माण कार्यको अनुगमन प्रतिवेदन/कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन छैन । तसर्थ वितरित नगद रकमको प्रभावकारी सदुपयोग भए नभएको सम्बन्धमा एकिन गर्न सकिएन । जुन उद्धेश्य प्राप्तिका लागि अनुदान वितरण गरिएको हो सो को उपलब्धिको बारेमा पालिकाले अनुगमन गरी अनुगमन / कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	१३,८०,०००

४१ **जलविद्युत आयोजनाको खर्च भुक्तानी:** (१७२-२०८१/०१/०५-):

गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ३७ (छ) मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपलब्ध श्रोत साधन तथा सम्पत्तिको समुचित उपयोग भएको र सम्पत्ति हानी नोक्सानी नहुने गरी सम्भार तथा संरक्षणको उचित व्यवस्था गरेको सुनिश्चित भएर मात्र खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस पालिकाले यो वर्ष चाँचलघाट लघुविद्युत आयोजना मर्मत तथा ग्रिड जडान तथा भौतिक निर्माणमा रु.१००००००/- भुक्तानी गरेको छ । पालिकाको आन्तरिक आय न्युन भएको अबस्थामा १०० किलोवाट विद्युत उत्पादन क्षमता भएको र करिब ९०० घरधुरीलाई विद्युत विक्री गर्दै आएको, केन्द्रीय प्रसारण लाईनमा समेत जोडिएको र विद्युत विक्रीबाट आय आर्जन गरी नाफा कमाउने संस्थाको खर्च पालिकाबाट भुक्तानी दिएको अनियमित देखिएको रु...

अनियमित भएको	१०,००,०००

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८१/८२

कार्यालय र स्थान : वडिगाड गाउँपालिका, बागलुङ , वडिगाड गाउँपालिका , बाग्लुङ

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	MUKTI PAUDYAL	२०८१-०१-१२	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	LAXMAN KANDEL	२०८०-१२-०७	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
२,९०७,२३६	११,५१५,३३३	४,६८७,६२३	०	७७०,६१४	०
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	१९,८८०,८०६
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	३२१,२७८
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	१९,५५९,५२८

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		२२७२०३०१.१२	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	४८९५९५८२७.९१	चालु खर्च	४९१३६७५६०.३५
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	२१२९८७३७	पूँजीगत खर्च	१३४४७६३१५.५
राजश्व बाँडफाँट	११११३८०७३	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	१५८३२२८७१.४१
आन्तरिक आय	१०५५७७२४.२४		
अन्य आय	१५५१८९०९३.०८		
कुल आय	७८७७७९४५५.२३	कुल खर्च	७८४१६६७४७.२६
बाँकी मौज्दात		२६३३३००९.०९	

अनुसूची - २

बेरूजु दफा २ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची - ३

स्थानीय संचीत कोष व्यवस्थापन प्रणाली (SUTRA) बाट तयार भएको प्राप्ति र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं. २७०)

विवरण	चालु आ.ब.को कारोबार	गत आ.ब. को कारोबार
कर	११४२१६२७५	१०४०१०९७२
अनुदान	५११०८९४५६५	४७७७५६१३६
अन्य राजस्व	७४६७०४३	६८२६७०८
विविध प्राप्ति	५२००	४५४५
कुल जम्मा प्राप्ति	६३२५८३०८३	५८८५९८३६१
चालु	४९१३६७५६०	४५०५९२४४९
पारिश्रमिक / सुविधा	६१५१८२३२	२६५२५०९७०
मालसामान तथा सेवाको उपयोग	१०८९१८८६८	१२९२८५६७२
सहायता (Subsidy)	८५८८०८	१३७७०१९३
अनुदान	३०८७०३३१२	३३२७५०५४
सामाजिक सुरक्षा	९८५४८१३	७०३३४८४
अन्य खर्च	१५१३५२७	१९७७०७६
पूंजीगत	१३४४७६३१६	१७२८७७२८९
भवन तथा संरचना	३५८८०७६९	३४१८३१३४
सवारी साधन, मेशिनरी औजार , फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	७८२३२१८	४४३७५७९
सार्वजनिक निर्माण	८०३९६४९१	१३२३५७८८४
निर्मितसरचनाको सुधार खर्च	२८१४८२३	१८९८६९२
पूँजीगत सुधार खर्च	७५६१०१५	०
कुल जम्मा भुक्तानी	६२५८४३८७६	६२३४६९७३८
बचत /कमी (ग = क-ख)	६७३९२०७	-३४८७१३७७
धरौटी, आकस्मिक कोष लगायतका अन्य कोषको मौज्दातको थप/घट (+/-)	-३१३३७७९	-१२६२१२
कट्टी रकम भुक्तानी/दाखिला गर्न बाकी		
यस आ.ब.को नगद तथा बैंक मौज्दात (बचत /(कमी)) (ङ = ग+घ)	३६०५४२८	-३४९९७५८९
गत आ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात	२२७२८३०१	५७७२५८९०
आ.व. अन्तको बाँकी नगद तथा बैंक मौज्दात (ज= ङ+च+छ)	२६३३३७२९	२२७२८३०१

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ।

- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

- नेपालको संविधानको धारा ५९ को उपधारा ७ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट घाटा व्यवस्थापन तथा अन्य वित्तीय अनुशासन सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानुन बमोजिम हुने उल्लेख भएकोमा कतिपय प्रदेश र स्थानीय तहले यस सम्बन्धी कानुन निर्माण गर्दा संघीय कानुनसँग सामाञ्जस्यता कायम नगरेकोले यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।

- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।

- स्थानिय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।

- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।

- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुन पर्दछ। यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन ।

- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ।निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।

- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।

- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।

- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।

- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।

- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चितताबेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।

- उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा खरिद सम्झौतामा तोकिए बमोजिमको जनसहभागिताको अंश समितिबाट व्यहोर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा कतिपय काममा सो अंश व्यहोरेको यकिन नगरी भुक्तानी दिएकोले सम्बन्धित कर्मचारीलाई जवाफदेही बनाउनुपर्दछ ।

- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।

- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।

- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फस्यौंट गर्नुपर्दछ।

- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फस्यौंटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फस्यौंट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।

- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।

- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फस्यौंट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ ।

- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।

- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।

- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौतातथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ। एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग - अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।

- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ ।

- सेवाग्राही समेतको योगदानमा आधारित रही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषको रकम खर्च गर्दा सेवाग्राहीको हित संरक्षण भएको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।

- संघ र प्रदेशबाट प्राप्त अनुदानमध्ये खर्च नभई वर्षान्तमा बाँकी रहेको मौज्दात आर्थिक वर्ष समाप्तिपश्चात् समेत फिर्ता हुँदा खर्चमा यथार्थता नदेखिएकोले सोमा सुधार गर्नुपर्दछ ।

- स्थानीय तहहरूमा रहेका भारी यन्त्र उपकरणहरू निःशुल्करूपमा समेत प्रयोग गरेको कारण ती उपकरणबाट प्राप्त आम्दानी भन्दा सञ्चालन खर्च बढी रहेको देखिन्छ। अतः यस्ता उपकरण प्रयोगको शुल्क तोकी प्रयोग गरेको लगबुकको आधारमा शुल्क असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

- कतिपय कार्यसम्पन्न भइसकेका शीतभण्डारहरू प्राविधिकरुपले अधुरा भई सञ्चालन तथा उपयोग नभएको र निर्माणाधीन तथा निर्माण भइसकेका शीत भण्डारहरू गुणस्तरीय नदेखिएकोले यसमा सुधार गरी सञ्चालन गर्नुपर्दछ। स्थानीय आवश्यकता विश्लेषण गरी दिगो सञ्चालनको सुनिश्चितता गरेर मात्र शीतभण्डारहरू निर्माण गर्नुपर्दछ।

- आन्तरिक लेखापरीक्षण नुहने, भएकोमा प्रतिवेदन नदिने, प्रतिवेदनमा उल्लिखित बेहोरा कार्यान्वयन नहुने, आन्तरिक लेखापरीक्षकलाई फरक जिम्मेवारीमा खटाउने गरेकोले आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रभावकारी देखिँदैन। आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

- पालिकामा निर्माणाधीन आधारभूत अस्पताल र कार्यालय भवन समयमै निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्दछ । पालिकामा सञ्चालित आधारभूत अस्पतालको कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन सुत्र प्रणाली बमोजिम गरी पालिकाको वित्तीय विवरणमा खुलासा गर्नुपर्दछ।

- प्रयोग हुने सुनिश्चत भएपछि मात्र सामाग्री खरिद गर्नुपर्दछ भने खरिद भएका सामाग्रीहरु अनिबार्यरुपमा सार्वजनिक सम्पती व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा वर्गिकरण गरेर दाखिला गर्नुपर्दछ ।

- खरिद भएका औषधी तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी उपकरणहरु विगतमा विद्युतीय लजिस्टिक व्यवस्थापन सूचना प्रमाणली (ई.एल.एम.आई.एस.) बाट ब्यबस्थापन हुनेगरेकोमा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ देखि सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स)बाट ब्यबस्थापन गर्न अनियबार्य गरेकोमा ई.एल.एम.आई.एस. मा मौज्दात रहेका सबै औषधी तथा उपकरणहरु अनिवार्य रुपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणालीमा जिम्मेबारी सार्नुपर्दछ ।

- कार्यालयकोआधिकारिक वेबसाईटमा कतिपय सूचना, जानकारी, तथ्याङ्क तथा फोटोहरु पुरानैरहने गरेकोमा अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

- गैरसरकारीसंस्थासँगको साझेदारीमा सञ्चालित योजनाहरुमा सम्झौता र लागत अनुमान अनुसारको एकिकृत कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन तयार गरी सोही अनुपातमा पालिकाबाट भुक्तानी दिनुपर्दछ ।

- पुर्वाधार निर्माणकार्यको लागत अनुमान, नापी किताव, नापी बिल, तथाकार्यसम्पन्न प्रतिवेदनमा त्यस्तो विवरण तथा प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा स्वीकृतगर्ने कर्मचारी तथा पदाधिकारीको नाम र पद खुलाउनेव्यवस्था गर्नुपर्दछ ।